

Pekka Ervast

Mitä on vapaus

Ruusu Ristin Kirjallisuusseura ry

MITÄ ON VAPAAUS

Esitelmäsarja Ruusu-Ristin kesäkursseilla
Jyväskylässä 1932

pitänyt
Pekka Ervast

Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry

Helsinki 1998

Ervast, Pekka

26.12.1875–22.5.1934

Mitä on vapaus

Tekijän vapaasti pitämien esitelmien Ruusu-Ristin arkistossa säilytettävistä, alkuaan pikakirjoitetuista ja myöhemmin kirjoituskoneella puhtaaksikirjoitetuista jäljennöksistä toimit-
tanut *Pekka Okko*.

Kansi: *Reo Lintera*

Takakansiteksti: *Sylvi Pöyry*

Tallennos: Pekka Ervastian tuotannon keruuprojekti

Sivujen ulkoasu: *Pekka Okko*

Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry

Merimiehenkatu 31

00150 Helsinki

Digitalisoitu näköispainos 2006

Offsetpaino Sipiläinen

Karjaa 1998

Sisällys

<i>Saatesanat</i>	sivu
kirjoittanut Pekka Okko	6
<i>Esitelmäsarja kesällä 1932</i>	
pitänyt <i>Pekka Ervast</i>	
1. Inhimillinen ja poliittinen vapaus	9
Esitelmä 8. 8. 1932	
2. Taloudellinen vapaus eli veljeys	25
Esitelmä 9. 8. 1932	
3. Sisäiset kahleet	43
Esitelmä 10. 8. 1932	
4. Voiton tie	60
Esitelmä 11. 8. 1932	
5. Kiusausten voittaminen	75
Esitelmä 12. 8. 1932	

Saatesanat

(Kirjan toimittamisesta ja sisällöstä)

Tämän esitelmäsarjan Pekka Ervast (1875-1934) piti Ruusu-Ristin kesäkursseilla Jyväskylässä 1932. Esitelmät, joiden yhteisnimenä oli *Inhimillinen vapaus*, pika-
kirjoitettiin pidettäessä ja kirjoitettiin myöhemmin kurentille. Muistiinpanot eivät ole Pekka Ervastin tarkistamia.

Pekka Ervastin tuotannon keruuprojektin aikana esitelmäsarja kopioitiin Ruusu-Ristin Kirjallisuusseuran julkaisemasta monisteesta, joka ilmestyi kahtena monistuseränä vuoden 1993 paikkeilla ja joka myytiin pian loppuun. Kun esitelmät sittemmin päätettiin julkaista kirjana, sain toimittamistyötä varten niistä kirjoituskoneella puhtaaksikirjoitetut jäljennökset, joita säilytetään Ruusu-Ristin arkistossa. Ne ovat olleet Ruusu-Ristin aikaisemman johtajan, filosofian maisteri Uno Poreen (1905 -82) hallussa. Hän on toimittanut useimmat P. E:n kuoleman jälkeen ilmestyneet kirjat painokuntoon. Näihinkin esitelmäjäljennöksiin hän oli merkinnyt kuulakärkikynällä melko runsaasti kielellisiä korjauksia, joilla on pyritty toisaalta järjestämään puhuttu sana sujuvaan, luettavaan muotoon ja toisaalta nykyaikaistamaan joidenkin sanojen kirjoitusasuja.

Kysymys Pekka Ervastin suullisten opetusten kirjallisesta muodosta on laaja ja monikerroksinen. Oleellista on huomata, että hän ei ole itse järjestänyt niitä painokuntoon, vaan ne ovat saaneet kirjallisen muodon muiden yhteistyönä. Siitä johtuu muun muassa se, että teksteissä mahdollisesti esiintyvät virheet tai kielelliset puutteet eivät ole P. E:n aiheuttamia, vaan ovat muiden synnyttämiä.

Muistiinpanojen syntyhistoria on jotakuinkin seuraavanlainen. Pekka Ervastin vapaasti pitämiä puheita ja esitelmiä pikakirjoitettiin elävässä tilanteessa. Joitakin muistiinmerkintöjä hän tarkisti ja järjesti painokuntoon, mutta osa jäi tarkistamatta. Jossakin vaiheessa nekin

puhtaaksikirjoitettiin ja sitten myöhemmin niitä jäljennettiin eri tarkoituksiin. Yleisin kopiointimenetelmä siihen aikaan oli kirjoittaa esitelmä uudelleen kirjoituskoneella. Vuosikymmenien aikana siten syntyneitä jäljennöksiä on paljon, eivätkä nämä eri yhteyksissä syntyneet saman esitelmän eri jäljennökset ole keskenään täsmälleen samanlaisia, vaan eroavat toisistaan pienissä yksityiskohdissaan. On korjaamattomia, korjattuja ja jostakin siltä väliltä olevia saman esitelmän versioita.

On luonnollisesti hyvä, että Pekka Ervastian puheet ja esitelmät saadaan kirjoiksi. Saamme olla kiitollisia siitä arvokkaasta palvelutyöstä, jota aikaisemmat ja nykyiset veljemme ovat tehneet P. E:n opetusten hyväksi. Ilman sitä työtä moni hänen tärkeä esitelmänsä olisi jäänyt pelkästään silloisten kuulijoiden muistitiedon varaan. Mutta nykyinen tilanne — keskenään hieman erilaiset esitelmäversiot — johtaa siihen ongelmaan, mitä versiota olisi käytettävä alkutekstinä. Mielestäni muistiinpanoista 'alkuperäisin' olisi se, jossa on päästy lähimmäksi sitä, mitä P. E. opetti ja missä asussa hän itse esitelmänsä kirjoina julkaisi. Mikä versio se taas fyysisesti on, ei nähdäkseni selviä tutkimatta. Kysymys ei ole niinkään siitä, mikä versioista on syntynyt aikaisimmin, vaan enemmänkin siitä, missä niistä on parhaiten onnistuttu tavoittamaan hänen oma sanontansa ja kirjallinen tyyliensä. Sen vuoksi esitelmiä tässä vaiheessa kirjoiksi toimitettaessa joudutaan ymmärtääkseni tekemään vertailutyötä ja valintaa eri versioiden välillä.

Käsillä olevan kirjan teksti on lähinnä esitelmäjäljennöksistä saamieni arkistokappaleiden konekirjoitustekstin mukainen. Siihen käsin tehtyjä korjauksia samoin kuin aikaisemmassa monisteessa esiintyviä eroavuuksia olen harkinnut tapausittain. Joitakin muutoksia olen hyväksynyt niissä kohdissa, joissa esitelmäjäljennöksissä näyttäisi olevan epätarkkuutta. Myös muutamia pitkiä virkkeitä olen jakanut useammiksi, samoin muutamia kappaleita pienemmiksi. Sen sijaan kielelliseen nykyaikaistamiseen liittyvät korjaukset olen pääsääntöisesti jättänyt huomioimatta.

Tarkoitukseni on ollut, että teksti vastaisi myös kieli-asultaan sitä aikaa, jolloin esitelmät pidettiin. Sanojen erilaisten kirjoitusmuotojen kohdalla valintaperusteenani

ei ole ollut se, mikä niistä vastaisi nykyisiä oikeinkirjoitussääntöjä, vaan pikemminkin se, miten P. E. itse kyseiset sanat kirjoitti. Tämän periaatteen on myös kustantaja hyväksynyt. Esitelmien systemaattinen rekonstruointi P. E:n käyttämään kieleen olisi kuitenkin vaatinut vertailusanastoja, joita toistaiseksi ei vielä ole syntynyt. Sen tähden jätin ennalleen muutamia sellaisiakin sanoja, joiden kirjoitusasujen tiedän poikkeavan P. E:n käyttämisestä. Esimerkkeinä tällaisista sanoista voisi mainita vaikkapa sanat 'ensimmäinen', 'Eurooppa' ja 'persoonallinen', jotka hänen julkaisemisissaan teksteissä ainakin useimmiten esiintyvät muodoissa 'ensimäinen', 'Eurooppa' ja 'personallinen'. Niiden kohdalla noudatin näiden esitelmäjäljennösten edellistenkin toimittajien käyttämiä nykyisiä oikeinkirjoitusmuotoja.

Kirjassa *Mitä on vapaus* Pekka Ervast puhuu ihmisen tahdon vapaudesta käytännölliseltä kannalta kuvaten elävästi, kuinka omantunnon vapaus tunnustettiin 1500-luvulla ja poliittinen yhdenvertaisuus 1700-luvulla. Kolmas saavutus olisi taloudellinen vapaus. Sitä onkin koetettu ratkaista 1900-luvulla.

Kysymyksiä selvitellessään P. E. koskettaa monia ajankohtaisia ja kiinnostavia aiheita, kuten esimerkiksi Euroopan Yhdysvaltoja sekä kolmijakoatetta, jonka ajatuksena on mm. se, että kulttuurielämä saataisiin vapaaksi poliittisesta painostuksesta.

Rakkauden täytyisi päästä järjestämään asiat tulevaisuuden yhteiskunnissa. Ne yksilöt, jotka tuntevat sydämessään, omassatunnossaan ja järjessään rakkauden velvoituksen, voivat toimia esimerkin näyttäjinä. He voivat liittyä yhteen ryhmiksi, jotka lähtevät toteuttamaan veljeyttä keskuudessaan. Siten ihanteita saadaan käytännöllistymään omassa elämässä. Ihanteet lähtevät toteutumaan pienistä piireistä, joista ne vähitellen leviävät ympäristöön.

Kirjan julkaisijat toivovat, että kirja mahdollisista puutteistaan huolimatta voitaisi uusia ystäviä P. E:n suurenmoisille opetuksille.

Helsingissä 12. toukokuuta 1998

Pekka Okko

1

Inhimillinen ja poliittinen vapaus

Esitelmä Jyväskylässä 8. 8. 1932

I
NHIMILLINEN VAPAUS on kysymys, jota muun muassa voidaan käsitellä esimerkiksi filosofisesti, ja jos filosofisesti sitä käsitellään, silloin siitä pian muodostuu kysymys inhimillisen tahdon vapaudesta. Siitä muodostuu — voimme sanoa — sängen abstraktinen filosofinen kysymys. Sillä kun kysytään: „Onko ihmisen tahto vapaa?“, silloin tiedämme, että filosofit ovat yrittäneet siihen vastata ja ovat vastauksissaan päässeet kahteen tulokseen — nimittäin toiseen, että ihmisen tahto on vapaa, ja toiseen, että ihmisen tahto ei ole vapaa. Filosofit voivat tuosta kysymyksestä olla eri mieltä ja saavatkin mielellään olla maailman puolesta eri mieltä, sillä maailmassa eläville ihmisille on tuo kysymys ihmisen tahdon vapaudesta noin filosofisesti, abstraktisesti käsitettynä verrattain merkityksetön. Meille ihmisille käytännöllisessä elämässä on merkityksetöntä, onko meidän tahtomme filosofisesti katsoen vapaa vai ei. Me emme osaa semmoisia

seikkoja, koko sitä kysymystä, ottaa lukuun joka-päiväisessä käytännöllisessä elämässämme. Meille se kysymys astuu toiseen, käytännölliseen valoon, ja tässä esitelmäsarjassa emme tahdokaan ottaa kysymystä tuolta filosofiselta kannalta, vaan tahdomme vähän tarkastaa sitä käytännölliseltä kannalta.

Silloin tietysti heti kaikki myönnämme, että käytännöllisesti katsoen ihminen voi olla vapaa ja voi olla myöskin epävapaa — kahlehdittu jollakin tavalla. Ihminenhän selvästi on vapautta vailla, jos hän esimerkiksi on sairauden kahlehtima, niin että hänen täytyy pysyä vuoteessaan. Silloin hän on käytännöllisesti katsoen epävapaa, oli hänen tahtonsa filosofisesti kuinka vapaa tahansa. Sillä vaikka hän tahtoisi mielellään liikuskella ympäri ja toimittaa asioita niinkuin toiset ihmiset, on se sairaana hänelle mahdotonta. Hän ei voi sitä tehdä, koska hän huolimatta ajatuksistaan ja tunteistaan asuu ruumiissa, hänellä on ruumis, joka ei nyt pääse liikkeelle. Silloin hän ainakin tilapäisesti on epävapaa. Samalla tavoin hän voi monessa suhteessa ja monella eri tavalla olla epävapaa — olla vankilassa esimerkiksi. Ja silloin hän varmastikin tuntee itsensä vielä enemmän kahlehdituksi kuin jos hän olisi sairasvuoteella, sentähden että vaikka hän vankina ollessaan voisikin liikkua ruumiinsa puolesta, niin toiset ihmiset ovat teljenneet hänet kammiin, josta hän ei pääse ulos.

Vapaus tai vapaudettomuus ei ole ainoastaan noin kouriintuntuvaa laatua, sillä ihminen voi monella muullakin tavalla tuntea olevansa kahlehdittu. Jos hän esimerkiksi tuntee olevansa niin köyhä, että varoja tuskin riittää elatukseen, niin hän on siinä

suhteessa epävapaa, eikä voi tehdä sitä, mitä hänen mielensä tekisi. Hän ei voi esimerkiksi hankkia parempaa pukua, hän ei voi mennä siihen ja siihen tilaisuuteen, koska se vaatisi rahaa, eikä hänellä sitä ole. Köyhyydessään hän on epävapaa aivan ulkonaisella tavalla.

Tiedämme, että sekin ihminen, joka on hyvin rikas ja jolla on paljon rahaa pankissa ja siellä täällä, voi tuntea itsensä epävapaaksi. Hänellä voi olla huolia rahoistaan. Hänen täytyy vaivata päättään, miten hän edullisimmin sijoittaisi rahojaan, ja hän voi olla suuressa surussa siitä, että hän on kiinnittänyt rahansa semmoisiin yrityksiin, jotka tuottavat suunnattomia tappioita. Tällä tavalla ihminen voi tuntea olevansa epävapaa, vaikka olisi rikas.

Tiedämme myös, että köyhä ihminen on usein vapaampi sillä tavoin, että hänen on helpompi luopua viimeisistäkin penneistään. Jos toinen on avun tarpeessa, hän antaa viimeisen markkansa toista auttaakseen. Ja tiedämme, että taas joku toinen, joka on rikas, voi olla siinä suhteessa paljon epävapaampi, hänellä on suuria tuskia ja kärsimyksiä, ennenkuin voi luopua rahasta. Näin voi usein olla.

Näemme tällä tavoin, että ihmisen vapaus tai vapaudettomuus ei ole aina riippuvainen ulkonaisista seikoista, vaan se voi johtua myöskin sisäisistä seikoista. Jos ihminen on esimerkiksi jonkin himon — esimerkiksi juomahimon — orja, tiedämme, että se ihminen ei itse tiedä olevansa juomahimon orja. Alussa hän aina sanoo itselleen ja toisille, että hän vain lystikseen vähän ottaa ja että hän on vapaa

milloin tahtoo — ei hänellä ole mitään himoa. Alussa hän tuntee niin, vaikkakin hän tekee kaikkensa tyydyttääkseen tuota suloista himoa. Hänen vapauteensa kuuluu etsiä tyydyttämismahdollisuuksia tuolle himolleen. Ja niin kauan kuin hänelle on helppoa saada noita mahdollisuuksia, hän tuntee olevansa erikoisen vapaa ja loukkaantuu, jos esimerkiksi joku toinen estää häntä hankkimasta itselleen väkijuomia.

Kuinka monessa perheessä on ollut niitä tragedioita, että mies on vaimon mielestä ollut juomahimon orja, mutta mies itse ei ole sitä uskonut, vaan on luullut, että vaimo saarnaa turhia. Vasta sitten kun mies tuntee, että hän on joutunut huonoille teille, eikä voi vaimolleenkaan enää antaa kuukausi- tai viikkotilejään — hänenhän täytyy pitää itselläänkin jotain —, vasta sitten kun hän ei kykene täyttämään luonnollisia velvollisuuksiaan, selviää hänelle, että hän taitaakin olla jonkin intohimon, jonkin paheen orja. Silloin hän vasta huomaa, että hänen vapautensa on mennyttä — hänen oma siveellinen vapautensa — ja silloin hän voi tehdä mielenmuutoksen ja ryhtyä taistelemaan tuota himoa vastaan ja myöskin voittaa sen. Mutta toiset ihmiset näkevät paljon aikaisemmin kuin asianomainen itse, että hän on paheensa orja. Tässä on esimerkki sisäisestä orjuudesta eli vapaudettomuudesta.

Kun nyt tahdomme vähän tarkastaa ja katsella tätä inhimillistä vapautta, tahdomme kääntää huomiomme ensin ulkonaiseen vapauteen, semmoisiin seikkoihin, jotka estävät ihmistä ulkoapäin tulleessa muodossa — niinkuin nyt esimerkiksi oli köyhyys. Ja sitten vasta myöhemmin tahdomme kääntää

huomiomme sisäiseen vapauteen ja vapaudettomuuteen.

Ajatellessamme ulkonaista vapaudettomuutta on meidän itseasiassa hyvä kääntää huomiomme taaksepäin historiaan. Silloin selvimmin huomaamme, mitä me jo olemme ulkonaisessa suhteessa voittaneet vapaudessa ja mitä meiltä vielä puuttuu. On semmoisia seikkoja, jotka saattavat tuntua luonnollisilta nyt, mutta jotka ennen eivät sitä olleet. Ja on myöskin semmoisia seikkoja, jotka eivät vielä esiinny meille aivan luonnollisina, käsitettävänä ja ymmärrettävänä, mutta jotka kyllä aikaa myöten tulevat olemaan yhtä luonnollisia kuin monet muut vapauden ehdot ovat meille tällä hetkellä.

Jos menemme vuosisatoja taaksepäin ajassa täällä Euroopassa, täällä kristikunnassa, niin tiedämme ja huomaamme historiasta, että ihmiskunta, kansat ja yksilöt täällä elivät aivan selvässä orjuudessa eräässä merkityksessä. Katsokaamme ensin yhtä puolta tässä orjuudessa. Ihmisillä ei ollut omantunnon vapautta. Omantunnon vapaus ei ollut ulkonaisesti tunnustettuna, vaan kaikki ihmiset olivat pikemmin tietoisia siitä, että heidän vapautensa oli kerrassaan rajoitettu. Tietysti, jos he ajattelivat puhtaasti omaatuntoaan, silloinhan heidän täytyi sanoa itselleen, että aivan sisimmässä itsessään he saivat ajatella ja tuntea, mitä tahtoivat. Mutta se oli sillä tavalla rajoitettua, että tätä sisäistä vapauttaan he eivät saaneet tuoda ilmi. Ja tämä omantunnon vapaus koski ensi sijassa uskonnollisia asioita ja mielipiteitä. Mikä on nykyään luonnollisempaa, kuin että saamme vapaasti lausua mielipiteemme ja pohtia kaikkia elämänskysymyksiä. Niin on aina

ollut, eikä se tule muuttumaankaan. Ja tiedämme, että voimme yhdessä pohtia elämänskysymyksiä ja poiketa aivan sovinnaisista tavoista. Siihen on täysi vapaus tällä hetkellä, mutta muutama vuosisata sitten ei ollut ollenkaan niin.

Meitä totuudenetsijöitä kiinnostaa muuan vaihe täällä kristikunnassa. Katolisella kirkolla oli valta ja se määräsi, mitä ihmiset saivat ajatella ja uskoa. Siinä ei olisi ollut mitään pahaa, jos katolinen kirkko olisi osannut opettaa ihmisiä oikein ajattelemaan ja uskomaan. Eihän siinä ole pahaa, jos saamme vanhemmiltamme selviä opetuksia esimerkiksi siitä, miten meidän tulee olla ja ajatella. Päinvastoin on luonnollista, että vanhempamme opettavat meitä olemaan pahaa tekemättä, ja me olemme vanhemmillemme kiitollisia siitä opetuksesta. Mutta katolinen kirkko ei noudattanut tällaista luonnollista sääntöä, vaan se rajoitti meidän ajatusvapauttamme, määräili kyllä selvästi mitä saimme tehdä, mutta myöskin mitä saimme ajatella. Ja nämä muodot olivat epävapaita, rajoitettuja, dogmaattisia, ja me ihmiset jouduimme sillä tavalla kahleisiin sidotuiksi.

Ajatelkaamme erästä seikkaa. Itämailla oli jo ennen kristinuskoa buddhanusko voittanut paljon alaa. Ja se oli semmoinen uskonto, joka lähetti lähetyssaarnaajia ympäri maailmaa. Buddha oli tahtonut sanomaansa levitetävän. Hänen oppilaitaan oli Euroopassakin. Heitä oli tullut Etelä-Ranskaan ja siellä he olivat puhuneet Buddhan sanomasta. Nyt tiedämme, että jos katolinen kirkko olisi puhunut Jeesuksen opettamasta kristinuskosta, olisi kaikki ollut hyvin, mutta he puhuivat omaa

oppiaan. Buddhalaiset saarnaajat puhuivat Buddhan oppia. Buddha oli vaikuttanut niin kauan ja puhunut niin selvästi kaikista asioista, ettei saattanut erehtyä hänen sanoistaan; ei voinut opettaa oman mielensä mukaan ja sanoa, että se on Buddhan oppia, jollei se sitä ollut.

Näitä lähetyssaarnaajia oli tullut Etelä-Ranskaan ja he olivat levittäneet Buddhan oppia ja saaneet sille kannattajia, jotka eivät tietysti sitten uskaltaneet puhua Buddhan opista ja sanoa ulkopuolisille, että tämä on buddhalaisuutta, vaan he pukivat tuon Buddhan sanoman kristilliseen muotoon. Eihän itseasiassa Buddhan sanoma ja opetukset olleet millään tavalla Kristuksen opetuksen vastaisia, eivätkä oikeastaan kristinopinkaan vastaisia. Ne selostivat sitä ja toivat uudelleen valoon sitä, minkä katoliset kirkot olivat jättäneet pois.

Esimerkiksi oppi kuolemanjälkeisestä elämästä sai toisenlaisen valaistuksen Buddhan opista, kun selvisi, etteivät helvetti ja kiirastuli olleet ikuisia, vaan että ihminen oli noissa tiloissa jonkin aikaa, siksi kunnes puhdistui, ja sitten syntyi taas uudestaan maan päälle. Tämä ei ollut niin kovin ihmeellistä ajatteleville kristityillekään, jotka eivät olleet aivan kadottaneet omaa ajatuskykyään ja joilla oli terve ajattelukyky jäljellä. Vaikka heille oli tyrkytetty kaikenmoisia oppeja, he saattoivat ihastua ja ajatella, että voihan sitä niinkin ajatella asioista. Ei totuudella olisi mitään voimaa, elleivät ihmiset olisi vastaanottavaisia totuudelle. Sentähden Kaakkois-Ranskassa muodostui tuollainen salainen buddhalainen seurakunta, *albigenssit*. He olivat nimeltään kristittyjä, mutta selvisi kyllä pian, että nämä albi-

genssit olivat kerettiläisiä — he poikkesivat kirkon määrittelemästä oikeasta uskosta.

Katolinen kirkkohan oli tullut semmoiseen johtopäätökseen neuvotteluissaan, että sillä oli taivaan valtakunnan avaimet. Pietarille, joka oli kirkon näkyvä perustaja, oli asetettu pikkusormeen taivaanvaltakunnan avaimet riippumaan. Kaikissa kuvapatsaissa, maalauksissa ja ihmisten ajatuksissa seisoi Pietari pitäen kädessään taivaanvaltakunnan avaimia. Ja koska paavi oli jatkanut tätä kirkon toimintaa, niin hänellä myöskin oli tuo taivaanvaltakunnan avain, sillä Jeesus oli nimenomaan sanonut omalla suullaan: „ Minkä sinä olet sitonut maan päällä, se on sidottu taivaassa; ja minkä sinä avaat, se on avattu taivaassa.” Paavi yksin ja piispat ja papit hänen kanssaan olivat oikeutetut siihen. Ja näin oli tultu vakuuttuneiksi siitä, että he olivat siinä määrin Jumalan edustajia maan päällä, että kaikki ihmiset olivat heistä riippuvaisia. Kirkon ulkopuolella ei ollut mitään pelastusta. Ja sentähden oli selvää, että monet papit, piispat ja teologit, jotka olivat uskossaan viattomia, tosissaan ajattelivat näin. Katolinen kirkko on niin mahtava ja Jumala on antanut sille sen vallan; ihmiset ovat kadotettuja, jolleivät he taivu kulkemaan sitä tietä, mitä kirkko heille näyttää. Ja kaikki, jotka eivät kirkon suojeluksessa kulkeneet taivasta kohti, olivat ehdottomasti kadotettuja. Monet uskoivat niin ja monet olivat ehkä myöskin hädissään siitä, että niin monet ihmiset kerettiläisyydessään menivät pois kirkon helmasta.

Muistamme, kuinka keskiajalla syntyi inkvisition kidutuslaitos, jonka avulla papit säilyttivät valtansa

ihmisten yli voidakseen, kuten he uskoivat, pelastaa ihmissielut joutumasta ikuiseen helvetin tuleen. Kun ruumis poltetaan roviolla, ja siinä ympärillä ovat papit, inkvisiittorit, munkit ja kaikenmoiset pyhät miehet, niin sielu lentää iloisena vapaasti taivaaseen. Näin saatettiin ajatella ja uskoa, ja sentähden näemme, kuinka keskiajan historia on täynnään tuommoisia meille käsittämättömiä ihmisvainoja, vainoja sentähden, että ihmiset tahtoivat vapaasti ajatella ja uskoa. Heitä piinattiin ja lopuksi poltettiin, jolleivät kääntyneet oikeaan uskoon. Voimme hyvin ymmärtää, että moni ihmissielu kääntyi takaisin miten pimeään huuliuskoon tahansa, jottei hänen tarvinnut mennä piinapenkille. Mutta voimme myös ymmärtää, että he joutuivat vielä suurempiin sieluntuskiin kieltäessään kerettiläisyytensä ja koettaessaan sitten omantunnontarkkoina ihmisinä pysyä uskon pimeydessä. Voimme ymmärtää, että heidän sielulliset tuskansa olivat vielä suuremmat kuin heidän ruumiilliset tuskansa. Usein ihmiset säilyttivät sisäisimmän vapautensa ja antoivat pyövelin kiduttaa ruumistaan.

Näin kävi albigensseille Ranskassa. Heidät kaikki tapettiin ja hävitettiin pois. Meidän täytyy tunnustaa, että kristillisen kirkon historiassa on mitä hirvittävimpiä tapauksia. Jäämme todella kysymään, kuinka kirkko osaa joskus sovittaa tämän kaiken ja peittää nuo hirveät jälkensä. Onneksi kuitenkin oli katolisessa kirkossa miehiä, jotka puhuivat siitä, että pitäisi tapahtua uskonpuhdistus: „Meidän pitäisi nyt saada muutos aikaan sekä käsitksissämme että menettelyissämme.“ Eräs oli Erasmus Rotterdamilainen. Mutta sen sijaan, että

katolinen kirkko olisi kuunnellut viisaimpia poikiaan ja ryhtynyt puhdistamaan omaa oppiaan ja menetelmiään, omaa elämäänsä, sen sijaan se nauroi ja oli kuin hulluna omasta vallastaan. Pöyhkeänä ja itsetietoisena se heitti luotaan tuommoisen hullun ajatuksen, että pitäisi tulla puhdistus. Ja paavit ensimmäisinä nauroivat sille ajatukselle. Olihan eräskin paavi nauraen sanonut: „Kuinka paljon meitä hyödyttääkään sentään tämä tarina Kristuksesta!”

Mutta maailman peruspiirustuksissa ei ollut tarkoitus, että asiat saisivat jäädä tuollaiselle kannalle. Nähtävästi oli tähdätty johonkin muuhun tässä kristikunnassamme. Ja sentähden näemme, että sen sijaan, että olisi tapahtunut sisäinen reformaatio kirkossa, täytyi uudistuksen tapahtua niin, että eräs mies herää ja nousee kuin sotaan kirkkoa vastaan. Luther sai astua ulos katolisesta kirkosta ja ääneen julistaa kristikunnalle: Siinä ja siinä suhteessa kirkko on menetellyt väärin, siinä ja siinä on paavi väärässä ja on opettanut väärin. Syntyi kuin halkeama kirkon sisällä sen sijaan, että katolinen kirkko olisi puhdistanut itseään ja tullut todella kristityksi kirkoksi ja opettanut selvästi, minkälainen kristikunta ja kristinusko alkuaan oli. Niinkuin tuo mahtava maallinen kirkko oli syntynyt, piti syntyä toinen uskonnollinen liike herättämään kaikkien ihmisten omiatuntoja.

Luther oli se, joka toi aivankuin lipussaan uuden sanoman: „On omantunnon vapaus. Meidän täytyy vapaasti saada itse tutkia pyhiä kirjoituksia.” Ennen ei kansalle annettu raamattua. Se oli olemassa vain latinan ja kreikan kielillä, mutta Luther toi nyt sen.

Hän rupesi kääntämään sitä saksaksi. Sitten hänen reformaationsa levisi. Tiedämme, että tuon puhdistuksen piti tapahtua tulella ja miekalla. Ja täytyy tunnustaa, että siinä kuningas Kustaa Aadolf teki suuren työn. Hän taisteli paavia vastaan ja lopulta vei asiat 30-vuotisen sodan kautta siihen, että syntyi kaksi suurta kristillis-uskonnollista liikettä, jotka olivat kyllä vihamielisiä toisilleen, mutta jotka kuitenkin olivat molemmat vapaita. Uusi protestanttinen liike oli myöskin vapaa. Nyt piti saada tutkia kaikkea vapaasti.

Toiselta puolen näemme, että kun tämä omantunnon vapaus oli hankittu tulella ja miekalla, ei se ollut mennyt kaikkien sieluun ja järkeen, sillä näemme, että protestanttisessa maailmassa jatkuivat nuo kerettiläisvainot noitavainojen muodossa. Ne olivat yhtä hirveitä kuin katolisen kirkon vainot. Sehän ei ollut mitään onnellista, että omantunnon vapaus, ihmisen sisäinen uskonnollinen vapaus, piti kristikunnassa saada aikaan tulella ja miekalla. Se saatiin kuitenkin aikaan. Mainingit tuosta vanhasta orjuuttamisesta ja vainoamisesta tosin jatkuivat, mutta kuitenkin kasvoi tuo suuri puu — „ omantunnon vapaus” — joka nyt on tunnustettu ympäri maailman. Voimme sanoa, että nyt kaikki kristikunnassa tietävät, ettei ihmisyksilöä saa sortaa sentähden, että hän uskoo ja ajattelee eri tavalla.

Mutta huomatkamme, että nuo vanhat mainingit ovat yhä jatkuneet, niin että kun on syntynyt uutta uskonnollisen mietiskelyn alalla, on sitä heti koetettu estää ja vainota. Olihan täällä kova kysymys siitä, saisiko pelastusarmeija tulla Suomeen. Heitä vainottiin alussa, viime vuosisadan loppu-

puolella. Niin suuressa pimeydessä silloin elimme Lutherin suurta vapaustaistelua kunnioittavassa protestanttisessa maassa. Ja tiedämme, että sellaisessa pimeydessä elävät monet papit ja piispat vieläkin. Protestantit ovat itse tunnustaneet, että Luther teki oikein, kun hän teki omatunnot vapaiksi, mutta he eivät kuitenkaan ole valmiit seuraamaan Lutherin esimerkkiä. Jos joku nyt näyttää, mitä latua ihmisten on mentävä eteenpäin henkisessä vapaudessa, niin nämä Lutherin seuraajat ensin kauhistuvat ja ovat valmiit käyttämään joitain valtakeinojakin.

Luin kerran nuoruudessani eräästä lehdestä artikkelin, jossa kysyttiin, kuinka on mahdollista, että meidän protestanttinen kirkkomme on niin heikko, että semmoinen mies kuin Ervast saa kulkea vapaasti seurakunnassa. Eikö semmoista ihmistä voi panna vankihuoneeseen? Kuinka hän saa kulkea vapaana kuin kiljuva jalopeura? — Näin saattoi joku ihminen ajatella hyvässä tarkoituksessa ja ihmisten parasta ajatellen. Itse en voi sitä muuksi nimittää kuin jatkuvaksi pimeyden harrastukseksi. Se on sitä vanhaa omantunnon vapauden vastustamisen kantaa. Sentähden emme ole vielä saavuttaneet täyttä vapautta uskonnollisissa asioissa. Mutta kuitenkin se on teoriassa tunnustettu ja koko maailma tietää, että olisi todella väärin, jos ruvettaisiin ihmisiä ahdistamaan heidän ajattelunsa ja uskonsa takia.

Mutta eihän omantunnon vapaus ole ainoa inhimillisen vapauden muoto. Meillä on ollut historiassa toinenkin vapaudettomuuden tahi vapauden muoto. Menkäämme ajassa muutama vuosisata taaksepäin. Katselkaamme Ranskan maata tässäkin

tapauksessa. Huomaamme silloin, että ihmiskunta, kansa on jaettuna kahteen osaan. Voimme nimittää niitä ylhäisöksi ja alhaisoksi. Alhaiso on itse kansa, mutta sen yläpuolella on hienosto ja ylimystö, joka elää kansan kustannuksella, koska he itse eivät tee mitään elatukseksseen. Ja he pitävät itseään ainoina ihmisinä. He käyvät puettuina samettiin ja silkkiin. He ovat mielestään ainoat ihmiset maan päällä ja ihmettelevät, että mitä varten nuokin olennot, jotka asuvat tuommoisissa saviluolissa ja hökkeleissä, mitä varten hekin ovat tavallaan ihmisiä. Oikeastaanhan he eivät ole ihmisiä, vaan eläinten veroisia juhtia. Työntekijät ovat roskakansaa. He ovat sitä varten, että viljelijivät tätä maata, jotta voisimme ylläpitää jotain kulttuuria. — He kasvoivat näin ajattelemaan pitkin vuosisatoja, että ihmiset olivat tällä tavalla jaetut kahteen luokkaan. Mutta tietysti oli aina poikkeuksiakin. Ylhäisössä oli yksilöitä, jotka rakastivat alemmaa kansaa; ja kansassa sellaisia yksilöitä, jotka ihmettelivät, ajattelivat ja tunsivat katkeruutta sydämessään. Tietysti oli monella ylhäisöperheellä hyvät välit alustalaistensa kanssa, mutta oli myös suuria juopia. Ja tämä erotus kasvoi yhä näkyvämmäksi ja räikeämmäksi.

Ajatelkaamme noita viimeisiä vuosisatoja — paria viimeistä vuosisataa ennen Ranskan vallankumousta. Tiedämme esimerkiksi, että nuo aateliset Ranskassa ajoivat hienoissa vaunuissaan hirveällä vauhdilla, joka oli melkein yhtä suuri kuin meidän juniemme. Hevoset saivat juosta semmoista vauhtia, että ne siitä usein kuolivatkin. He ajoivat täyttä laukkaa ja heidän ajomiehensä eivät koskaan katselleet, keitä oli tiellä. Se oli mahdotonta. Ne, jotka

olivat tiellä, saivat katsoa, etteivät jääneet alle. Usein sattuiakin, että nämä vaunut tallasivat alleen lapsia ja naisia. Varsinkin kaupungeissa oli jokaisen jalankulkijan katseltava eteensä, tuliko hevosia ja vaunuja. Niin hirveätä oli aatelisten elämä tässä suhteessa.

Sitten ei tarvitse ajatella muuta kuin yhtä symbolia, „Bastiljia” Pariisissa. Bastilji oli aivankuin vertauskuva kuninkaan äärettömästä vallasta. Kuninkailla oli oikeus pistää sinne kenet tahansa. Ihminen ei toisin sanoen ollut poliittisesti vapaa vaan epävapaa. Hän eli tyrannin valtakunnassa. Kuka tahansa, joka oli kuninkaan suosiossa, saattoi sanoa kuninkaalle: anna minulle semmoinen vangitsemismääräys. Jos hänellä nyt oli joku persoonallinen vihamies, niin se ihminen joutui Bastiljiin. Bastilji oli siis vertauskuva siitä, että jokaisella ylhäisöön kuuluvalla oli täysi vapaus ja mielivalta toisten yli. Lain edessä ei ollut mitään yhdenvertaisuutta, vaan ihminen, joka joutui ylhäisten epäsuosiin, tiesi ettei hänellä ollut mitään oikeutta maailmassa. Hän oli siis epävapaa poliittisessa merkityksessä.

Mutta sitten esiintyi varsinkin Ranskassa filosofi, kirjailijoita, ajatteliijoita, jotka rupesivat puhumaan ihmisten oikeuksista, siitä, että kaikki ihmiset ovat yhdenvertaiset, yhtä oikeutettuja ihmisiksi. Sillä tavalla valmistettiin maaperää tuleville tapahtumille. Tiedämme, että eräs viisas ihminen, kreivi St. Germain, joka eli 1700-luvulla, kulki hovista hoviin Euroopassa, viipyi erikoisesti Ranskan hovissa ja koetti selittää kuninkaalle ja hänen ministereilleen, että on välttämätöntä saada aikaan oikeudelli-

nen yhdenvertaisuus ihmisten kesken. Kaikki ihmettelivät ja nauroivat. Ne, jotka olivat vallassa, olivat yhtä tyhmiä kuin katolinen kirkko oli ollut ennen.

Syntyi Ranskan vallankumous. Taas piti verellä, tulella ja miekalla ostaa tuo poliittinen yhdenvertaisuus ja vapaus, joka ihmisiltä oli kielletty. Sen täytyi taaskin tapahtua pahalla eikä hyvällä. Ja sentähden ei tietenkään saatu kaikkea, mihin ensin uskottiin ja mitä toivottiin. Ei Ranska voinut kauan ylläpitää sitä ihanneyhteiskuntaa, josta oli haaveksittu. Ensin tuli hirmuvalta ja sitten suuri järjestäjä Napoleon, joka toi yksinvallan. Hän näytti, että yhden pitää hallita. — Ja näissä jälkimainingeissa on viimeiset ajat kamppailtu. Kaikki tietävät, että ihmiset ovat yhdenvertaisia, mutta sitä ei ole saatu oikein vieläkään toteutettua. On saatu aikaan vallankumouksia jne. Mutta hitaasti näkyy tuokin vapaus olevan saavutettavissa.

Vaikka voisimmekin sanoa, että tuota poliittista vapautta on sangen suuressa määrin saavutettu, voimme kuitenkin sanoa, ettei sitä ole vielä täydellisesti saavutettu. Ei ole käsitetty, mihin se voisi viedä. Vielä on paljon sellaisia epäkohtia valtioissa ja yhteiskunnissa, jotka panevat monen ihmisen ajattelemaan, ettei noita epäkohtia voidakaan korjata. Onhan sentään kaikissa maissa puolueita, joilla on omat yhteiskunnalliset ohjelmansa, ja nämä puolueet ovat keskinäisissä kamppailuissa kaikissa piireissä Ranskan suuren vallankumouksen jälkeen. Se on saavutus. Jotain suurta on siis saavutettu.

Jos nyt ajattelemme historiaa, niin huomaamme, että ensimmäinen, omantunnon vapaus tuli tunnuste-

tuksi 16:nnella vuosisadalla Lutherin kautta, ja poliittinen vapaus 18:nnella vuosisadalla suurten valistusfilosofien ja Ranskan vallankumouksen kautta. Niiden välillä oli siis kulunut 200 vuotta. Ja nyt on taas kulunut 200 vuotta.

Elämme 20:nnellä vuosisadalla, jolloin meistä todella tuntuu, että pitäisi toteutua kolmas saavutus. Sillä eikö ole totta — sen tiedämme kaikki — että on vielä yksi epäkohta, jossa ihmiset ovat ihmeellisen epävapaita ja orjia, jossa muutamat ovat vapaampia kuin toiset, mutta kaikki eivät ole vapaita. Ja se on tietysti taloudellinen vapaus. Ihmiset ovat aivan riippuvaisia vielä taloudellisesti — rahasta ja olosuhteista. Me emme voi esimerkiksi matkustaa ulkomaille, emmekä tehdä sitä ja sitä. Meidän täytyy ajatella ensin aina kukkaroamme. On muutamia ihmisiä, joilla on yltäkyllin rahoja, mutta useimmat ihmiset elävät siinä suhteessa vaatimattomammin.

Eteemme nousee kysymys, elämmekö nyt semmoisena aikana, että niinkuin omantunnon vapaus saavutettiin 16:nnella vuosisadalla ja sitten poliittinen vapaus 18:nnella vuosisadalla, niin nyt pitäisi saavuttaa taloudellinen vapaus ja yhdenvertaisuus.

2

*Taloudellinen vapaus
eli veljeys*

Esitelmä Jyväskylässä 9. 8. 1932

NYKYAJAN KRIISIÄ, nykyajan kriittistä maailmantilaa ei kukaan kiellä. Tämä kriisi on kärjistynyt taloudelliseksi pulaksi ja melkein pulmaksi — voimme sanoa. Taloudellinen pula on niin kärjistynyt, että miljoonia ihmisiä on työttöminä tällä hetkellä maailmassa. Jos kohta työttömiä aina on, voimme sanoa tarkemmin, että nyt heitä on miljoonia enemmän kuin tavallisesti. Ja siitä tietysti seuraa, että miljoonat ihmiset myöskin kärsivät taloudellista ahdinkoa — ja kumma kyllä, eivät ainoastaan ne, jotka ovat työttöminä, vaan yleensä ihmiset ovat taloudellisessa ahdinkotilassa.

Kuitenkaan ei ruokaa puutu maailmasta. Ei tietenkään kultaakaan puutu; sitä on yhtä paljon kuin ennenkin. Jos välistä ruokaa onkin vähän, ei asia ainakaan nyt niin ole. Kaikkia aineita, mitä ravintoon tarvitaan, on olemassa. Mutta kuitenkin yksilöt ja kansat seisovat hämmästyneinä kaiken tämän rikkauden edessä, eivätkä ymmärrä, miten

menetellä. Todella tämä taloudellinen pula on muodostunut pulmaksi, suureksi kysymykseksi, joka huutaa kaikille ihmisille: Kuinka te oikeastaan aiotte järjestää maailman asiat? Millä tavalla järjestätte ruokaa, työtä ja toimeentuloa kaikille ihmisille, jotka haluavat tulla toimeen ja elää tässä maailmassa?

Tällainen kysymys on aivankuin elämän taholta heitetty ihmisten eteen. Ja ihmiset, viisaat taloustieteilijät ja valtiomiehet, seisovat hämmästyksellä lyötyinä, eivätkä — ainakaan kristikunnassa — keksi, mitä olisi tehtävä. Silloin on luonnollista, että kysymme itseltämme: Olemmeko jotakin laininlyöneet ja jotain tilaisuutta käyttäneet väärin, kun olemme syösseet itsemme tällaiseen tilanteeseen? Onko se omaa syytämme, että olemme umpikujassa?

Kun tämmöisen kysymyksen teemme, silloin heitämme silmäyksen historiaan, samoin kuin edellisessäkin luennossa, ja teemme itseasiassa merkillisen havainnon.

Mitä taloudellinen vaikeus on? Se on tietysti samaa kuin inhimillisen vapauden puute taloudellisessa merkityksessä. Ei ihminen voi olla vapaa eikä tuntea vapautta, jos hän on niin köyhä, kärsii puutetta siinä määrin, että ei enää voi toimia vapaasti oman sisäisen mielensä mukaan. Köyhyys, puute, rahattomuus, sehän on semmoinen seikka, joka tekee ihmisen sangen orjuutetuksi ja epävapaaksi.

Nythän huomasimme edellisellä kerralla, kun loimme silmäyksen menneisiin vuosisatoihin, että täällä kristikunnassa, Euroopassa on ollut käynnissä suuri taistelu ihmisen vapauden puolesta. Yksilöt ja

kansat ovat tunteneet tarvitsevansa inhimillistä vapautta. Näimme, kuinka 16:nnessä vuosisadalla syntyi kuin suuri vapaustaistelu. Se oli taistelua hengen aseina ensin omantunnon vapauden puolesta. Sitä ennen, edellisenä vuosisatana, olivat kyllä jotkut ihmiset jo huomauttaneet, että katolinen kirkko pitää ihmisten omiatuntoja aivan vankeudessa estäen ihmisiä ajattelemasta ja kehittämästä järkeään. Ja he olivat vaatineet, että katolinen kirkko muuttaisi opinkappaleensa ja menettelynsä. Mutta katolinen kirkko ei ottanut semmoista huomautusta ja neuvoa varten, vaan sen sijaan että kirkko olisi vapaaehtoisesti itse reformoinut itseään, täytyi sen reformaation tulla aivankuin väkipakolla ja ulkoapäin. Sen ihmisen, joka pani reformaation toimeen, täytyi erota kirkosta ja ruveta taistelemaan sitä vastaan. Luther ja hänen seuraajansa saivat aikaan protestanttisen kirkkokunnan, ja muodostui siis kaksi toisiaan vastaan taistelevaa kirkkokuntaa.

Tämä tilanne on jatkunut. Väkivallalla tuli tehdyksi se työ, joka olisi voinut tulla tehdyksi hyvällä ja suosiolla. Lutherin reformaatiota seurasi suuret sodat. 30-vuotinen sota painoi leimansa inhimilliseen omantunnon vapauteen, joka tuli kaikkien tajuntaan. Kaikki ihmiset ovat näiden sotien jälkeen ymmärtäneet, että täytyy olla omantunnon vapaus, uskonnollinen vapaus. Sitä ei ole osattu toteuttaa, se myönnettiin vain teoriassa, ja mainingit vanhasta henkisestä orjuudesta jatkuvat yhä.

Toinen puoli inhimillisestä vapaudesta, jota ihmiset myöskin alkoivat kaivata, oli yksilön poliittinen vapaus, joka merkitsee, että jokaisen täytyy saada ottaa osaa yhteiskunnalliseen elämään ja olla

yhdenvertainen yhteiskunnallisen lain edessä. Tyrannivalta oli suurena esteenä, samoin kuin esimerkiksi se, että tavalliseen kansaan kuuluvilla ei ollut äänioikeutta, mikä esti heitä olemasta vapaita ja tuntemasta itseään vapaiksi. Euroopassa nousikin kausi — 18. vuosisata — jolloin filosofit ja ajattelevat ihmiset vaativat tätä poliittista vapautta kaikille yksilöille. Se oli ns. valistusaika Euroopassa.

Mutta asianomaiset, juuri ne jotka istuivat johdossa — hallitsevat piirit — eivät ottaneet korviinsa tätä luonnollista inhimillistä vaatimusta. He uskoivat, että asiat menevät parhaiten vanhaa latuaan, siten, että kuninkaat hallitsevat yksinvaltiaasti ja rajattomalla vallalla. — Muistamme sentään, kuinka Englannissa oli rajoitettu valta.

Kun hallitukset täällä Euroopassa eivät osanneet panna toimeen mitään uudistuksia yhteiskunnassa, niin syntyi suuri ranskalainen vallankumous, ja sitä seuranneet eurooppalaiset sodat ja vallankumoukset mullistivat Ranskaa. Samalla huomaamme, että syntyi jokin uusi vaatimus, heräsi jokin uusi kaipuu ihmisten sieluissa viime vuosisadan aikana. Tuli selväksi jokin uusi piirre inhimillisestä vapaudesta.

Olihan jo Ranskan vallankumous lennättänyt uuden tunnuslauseen maailmalle: „Vapaus, yhdenvertaisuus, veljeys.” Ja kun näin perästäpäin katselemme asioita, voimme sanoa, että vapaus tavallaan saavutettiin silloin, kun tunnustettiin omantunnon vapaus. Yhdenvertaisuus saavutettiin silloin, kun tunnustettiin ihmisten yhdenvertaisuus lain edessä ja kun ymmärrettiin, että ihmisille on annettava äänioikeus suuremmassa mitassa kuin ennen. Mutta vasta viime vuosisadalla alettiin ajatella ja pohtia

kolmatta vapauden muotoa, taloudellista vapautta, sillä monen ihmisen mielestä tuli selviöksi, ettei uskonnollista eikä poliittista vapautta saattanut olla olemassa, ellei ollut taloudellista vapautta. Ellei yksilön talous ollut vankalla pohjalla, ei hänen omantunnon ja poliittinen vapautensa merkinnyt paljon mitään. Sentähden monet aivot miettivät, miten on asiat niin järjestettävä täällä maan päällä, että tämä taloudellinen kysymys saa oikean ja luonnollisen ratkaisunsa.

Muistamme, kuinka silloin tämän kysymyksen yhteydessä alkoi ihmisille selvitä kuin pohja taloudelliselle pulmalle — että ihmisethän oikeastaan ovat jollain tavoin veljiä täällä maan päällä. Yksi taloudellinen mahdollisuus on tietysti se, että jokainen pitää huolta itsestään. On olemassa kaikkien sota kaikkia vastaan. Jokainen ryöstää ja haalii itselleen mitä voi saada ja antaa sitten perheelleen. Se olisi tietysti yksi ratkaisu. Mutta toinen on se, että ihmiset toimisivat yhdessä, auttaisivat toisiaan ja pitäisivät silmällä yhteisiä etuja. Sekin oli kuin itsestään tullut yhteiskuntaan. Itsestään oli syntynyt aivan käytännöllinen ratkaisu, ja se oli syntynyt tiedemiesten mielissä niin, että he ymmärsivät, että yhteistyöllä on suuri merkitys. Ei yhdessäkään kansassa voitu ajatella sotaa jotain vihollista vastaan, ellei jonkinlainen yksimielisyys vallinnut kansassa ja kansa asettanut kaikkia voimiaan hallituksen käytettäväksi, jotta se saattoi käydä sotaa. Tuli selväksi tuo yhteistyö ja tuo yhteenkuuluvuus.

Näemme myös, kuinka viime vuosisadalla kansat alkoivat tuntea itsensä yksilöiksi ja alkoivat vaatia poliittista vapautta itselleen, semmoista tun-

nustusta, että kansojenkin, vaikka olivatkin pieniä, piti olla poliittisesti vapaita. Sitä taistelua näemme viime vuosisadalla pientenkin kansojen puolelta. Meidän kansamme historia on siitä selvä esimerkki. Vuodesta 1890 lähtien alkoi täällä tulla kaikille selväksi, että Suomi on yhtä arvokas kansa kuin muutkin maan päällä ja sillä on oikeus elää omalla tavallaan.

Selväsi myös, että kansoilla piti olla silloin jonkinlaista taloudellistakin vapautta. Koko tämä taloudellinen kysymys oli esillä viime vuosisadalla ja tiedämme, että syntyi mahtava liike maan päällä, sosialistinen liike, joka teroitti ihmisten mieliin ja herätti suuria joukkoja tietoiseksi siitä, että kaikki ovat sentään veljiä luonnon edessä ja kaikilla ihmisillä pitäisi olla taloudellinen vapaus. Kaikkien piti olla taloudellisesti taattuina.

Sosialistinen liike sai suuret joukot heräämään tämän ymmärtämiseen ja ne alkoivat vaatia, että yhteiskunnan taloudelliset olot on järjestettävä uudelle inhimillisemmälle pohjalle, niin että suuret, syvät rivitkin voivat tuntea itsensä vapaiksi. Mutta kuinka kävi? Meidän täytyy tunnustaa, että maailman valtakunnat ja hallitukset eivät vielä olleet siinä kohdassa, että olisivat voineet ottaa huomioon tällaisesta vaatimuksesta ja näkökohtaa. Ne eivät olleet niin viisaita, että olisivat itse ymmärtäneet, miten olisi meneteltävä ja järjestettävä asiat. Eivätkä liioin nuo joukot osanneet selvästi esittää, miten olisi meneteltävä. Heillä oli johtajia, jotka kyllä esittivät erilaisia ohjelmia, teorioita ja vaatimuksia, mutta eivät osanneet puhua semmoista kieltä, että se olisi mennyt kaikkien ihmisten sydämiin.

On näet huomattava se sängen merkittävä seikka viime vuosisadan sosialistisen liikkeen suhteen, että se pukeutui yksinomaan materialistiseen muotoon. Se tahtoi olla tieteellinen, järkevä ja todellisuuden pohjalle perustuva niin paljon kuin mahdollista. Ja kun tieteen luonne oli itsestään materialistinen, niin sosialistinen liike ahmi tuon materialistisen käsityksen ja väärästi sillä koko sosialistisen näkemyksensä. Materialismi lienee tehnyt sen, että tuo selvä tasa-arvoisuuden vaatimus ja vapauteen pyrkiminen ei saanut kaikkien huomiota osakseen. Johtavat piirit eivät osanneet kallistaa sille korviaan. Heistä koko sosialismi tuntui niiden ihmisten yltiöpäisyydeltä, jotka eivät vielä osaa edes ajatella, eivätkä he osanneet ryhtyä mihinkään.

Huomaamme, että pitkin viime vuosisataa oli tällainen suuri liike käynnissä. Ei se kantanut mitään niin kaunista hedelmää, sillä tiedämme, että taloudellisen kysymyksen takana oli samalla myöskin jonkinlainen valtakysymys. Se tavoitteli kuitenkin hyvinvointia. Taloudellinen kysymys oli esillä, kun syntyi suuri maailmansota. Kansat kamppailivat keskenään, ja se sota kävi taloudellisen kysymyksen merkeissä. Ehkä jotkut toivoivat, että se sitten ratkaisisi taloudellisen kysymyksen, mutta se itse ratkaisi kysymyksen sillä tavalla kuin sota aina tekee. Se hävitti äärettömiä taloudellisia arvoja. Eurooppa tuli yhtäkkiä paljon köyhemmäksi reaalisesta omaisuudesta. Laskettiin, että Eurooppa siirtyi aineellisesti sata vuotta taaksepäin. Sen sodan perästä ihmiset ovat kyllä enemmän ja enemmän huomanneet, että kysymys on nyt oikeastaan

taloudellista laatua. Taloudellinen probleemi on ratkaistava — mutta miten?

Sitä eivät viisaat ja tiedemiehet ole vielä ymmärtäneet, eivätkä päässeet siihen käsiksi, ja tilanne on yhä kärjistynyt vuosi vuodelta. Ja meistä tuntuu todella, kuin olisimme jonkinlaisessa toivottomuuden tilassa. Jokainen kysyy, mitä tästä oikein tulee. Kaikki ovat kysymysmerkkeinä, eikä kukaan tiedä, mitä tästä kaikesta tulee. Mutta totuudenetsijöinä me voimme ymmärtää erään asian. Me tietysti laiminlöimme viime vuosisadan aikana ja sen loppupuolella jotain.

Tämä vuosisata onkin oikeastaan se vuosisata, jolloin taloudellinen kysymys kolmantena inhimillisen vapauden muotona asettuu eteemme ratkaisua ehdottomasti vaativana kysymyksenä. Sillä jos ajattelemme, miten asiat olivat viime vuosisadalla, niin huomaamme tilanteen olleen sama kuin edellisten kriisien aikana. Ennen Ranskan vallankumousta sanottiin, että tehkää niin ja niin. Samoin ennen maailmansotaa julistettiin teosofinen sanoma, ja madame Blavatsky, joka esiintyi vuodesta 1875, nimenomaan viittasi siihen tilanteeseen, jossa maailma on. Hän sanoi: „Nyt on semmoisia kysymyksiä ratkaistavana, joista yksi on esimerkiksi pienten kansojen — ja yleensä kansojen — poliittinen vapaus ja eurooppalaisten valtakuntien maantieteelliset rajat. Mutta tärkein kysymys on taloudellinen kysymys.”

Teosofinen liike otti madame Blavatskyn sanoman sillä tavalla varteen, että omaksui sen jonkinlaisena maailmankatsomuksena, elämänymmärryksenä, vaikkei osannut sitä oikein seurata. Mutta

madame Blavatsky sanoi: „Näitä kysymyksiä voidaan ratkaista ainoastaan yhdellä tavalla, sillä tavalla, että otetaan huomioon se totuus, että ihmiset ovat veljiä. He ovat ihmisiä, järjellä varustettuja olentoja, joilla on omatunto, sydän. Se on otettava perustukseksi kaikille uusille järjestelyille. Ihmisten yleinen veljeys on ajan ehdoton vaatimus. Jos Eurooppa kuuntelee tätä teosofista sanomaa, silloin veljeyttäkään ei käsitetä materialistisella tavalla. Mutta jos Eurooppa ei ota varteen teosofista sanomaa, joka selittää, mikä ihminen on, kuinka ihminen on jälleensyntyvä olento ja kuinka kaikki ovat yhdenvertaisia ja toisistaan riippuvaisia veljiä, silloin ei Eurooppa voi välttää suurta maailmanpaloa, hirmuista sotaa. Se menee aivan perikatoaan ja häviötään kohti, jollei se ota tätä uutta tunnussanaa omaan lippuunsa. Tämä tunnussana on ‘veljeys’ — se veljeys, joka ei ole mikään tunneasia, ei ainoastaan sisäinen liikunto ihmisen sielussa. Veljeys on kaikkein järkevin asia, veljeys on luonnon tosiasia. Jos ihmiset eivät ymmärrä sitä ja ota laskelmiinsa mukaan sitä, että ihmiset ovat veljiä keskenään, silloin ei menestytä minkäänlaisissa järjestelyissä. Rauhaa ei saada aikaan kansojen kesken, eikä yhteiskunnissa oikeutta ja onnellista oloa yhteiskunnan jäsenille, jollei veljeyttä oteta lukuun.”

Näin sanoi madame Blavatsky nimenomaan ja lisäsi vielä, että tietysti on verraten vähän toiveita siitä, että ihmiset nyt osaisivat sen paremmin kuin ennenkään ottaa tämmöistä ennakkohuomautusta varteen. On päinvastoin luultavaa, että vasta ne tyhmyydet, joita tehdään, opettavat heitä. Ihmiset

joutuvat omien tekojensa kautta niin suureen ahdistukseen, että heidän silmänsä lopulta menevät auki. Lopulta he huomaavat ja ymmärtävät, mitä nyt on todella otettava huomioon, että enää ei saa jättää ottamatta huomioon minkään hullua asiaa kuin ihmisten veljeyttä, jos tahdomme järjestää oloja maan päällä. Puhetta veljeydestähän on aina pidetty kuin tyhmän tai hullun puheena. Sehän on maailman viisasten ja menestyvien ihmisten mielestä aivan lapsellista puhetta. Veljeys — eihän mitään voi järjestää sen mukaan. Jos sanottaisiin „oikeus”, silloin se olisi käsitettävää. Porvarillinen yhteiskunta on rakentanut oikeuden pohjalle, siinä noudatetaan lakia ja oikeutta. Mutta eihän valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin oloihin voi ottaa veljeyttä mukaan. Ei mistään järjestyksestä tule silloin mitään. Eikö kaikki mene nurin silloin?

Ei, vastaavat viisaat ihmiset, asiat kirkastavat ja tulevat paremmiksi. Nyt täytyy vapauskäsite ja -ajatus ottaa huomioon. Ranskan vallankumous käsitti sen ohjelmassaan. Tuo tunnuslause „vapaus, yhdenvertaisuus, veljeys” tuli kyllä vapaamuurariloosheista, mutta koko Ranskan valtakunta oli sen ajatuksen täyttämä. Vaikka se yritys ei menestynytkään, niin sen perästä sana „veljeys” on kaikunut maailmassa ja ihmisillä on ollut tilaisuus oppia vähitellen ymmärtämään, että siinä sanassa on myöskin jotain todellisuuspohjaa.

Totuudenetsijöinä kysymme, onko sitten ihmiskunnalle Euroopassa esitetty mitään semmoista ohjelmaa, jonka mukaan olot voitaisiin järjestää, vaikkakaan ihmiset eivät ole olleet vielä halukkaita. Katselkaamme aivan nykyisimmän ajan historiaa.

Emme ota nyt lukuun teosofista liikettä, jolla ei ole ollut mitään yhteiskunnallista ohjelmaa. Se ainoastaan korosti, mikä periaate on otettava mukaan kaikkiin yhteiskunnallisiin ja valtiollisiin ohjelmasuunnitelmiin. Niihin on otettava veljeys mukaan. Siihen tyytyi teosofinen liike. Mutta kun katselemme uusinta historiaa, huomaamme, että on joitakuita ihmisiä, jotka ovat suhteessa tai toisessa esittäneet jonkinlaista ohjelmaa. Niinhän meillä on aivan meidän päivinämme elävänä ja voimakkaana työntekijänä itävaltalainen tohtori ja kreivi Kalergi, joka puhuu Euroopan yhdysvalloista. Se ei ole mikään uusi aate. Sitä ajateltiin Ranskassa jo kuningas Henrik IV:n aikana 1600-luvulla. Henrik IV ja hänen ministerinsä herttua de Sully ajattelivat yhdessä Euroopan yhdysvaltoja, jotta turhat ja luonnottomat sodat saataisiin poistetuksi kansojen kesken.

Muistamme, että kun Napoleon astui valtaan, oli hän erityiseltä taholta saanut ohjelman, että hän työskentelee Euroopan yhdysvaltojen puolesta. Hän lankesi siinä, että ajatteli: Näissä Euroopan yhdysvalloissa pitää olla jokin mahtava kuningas tai keisari, joka hallitsee, — sillä miten ne muuten pysyvät pystyssä? Mutta jos on semmoinen hallitsija, silloin kyllä saadaan aikaan rauha Euroopassa. — Ja hän taisteli sitten sen puolesta, että hän itse tulisi Euroopan hallitsijaksi. Hän oli tarmokas ja viisas, hän antoi viisaita lakeja Ranskalle. Hän olisi ehkä kyvykkäästi hallinnut Eurooppaa. Mutta joka tapauksessa se oli vallanhimo, itsekäs persoonallinen ajattelu, joka aiheutti sen, että hänen työnsä estettiin.

Nyt on meillä tämä itävaltalainen kreivi, tohtori Kalergi, joka tekee työtä aatteellisesti saman asian puolesta. On täällä Suomessakin niitä, jotka kannattavat „Pan-Eurooppa” -aatetta eli Euroopan yhdysvaltoja. Ja tämä ohjelma näkyy saavuttavan jonkin verran huomiota valtiollisissakin piireissä. Kreivi Kalergi kulkee puhumassa eri paikoissa Eurooppaa, ja hänen aatteensa on saanut valtiomiehissäkkin jalansijaa, sillä he ymmärtävät sisimmässään, että jolleivät kristityt valtiot tee liittoa keskenään, hävittävät ne lopulta toisensa. Sodat Euroopan eri valtioiden välillä ovat aivan järjettömiä. Heidän pitäisi sopia, että heidän taloudellinen ja poliittinen elämänsä tulisi yhteiseksi ja veljelliseksi, jolloin heidän kulttuurielämänsä tulee taas täydelleen yhteiseksi. Kreivi Kalergi esittää näitä asioita ja valtiomiehet huomaavat, että siinä on pelastus.

Mutta tietysti valtiomiehet ovat kiinni vanhoissa käsityksissään. He ovat jokainen oman valtakuntansa puolella ja ajattelevat sen etua. Jolleivät ihmiset luovu siitä itsekkästä ajattelutavasta, että ajattelevat ainoastaan oman itsensä ja valtakuntansa etua, emme pääse minkäänlaiseen rauhalliseen ja hyvään ratkaisuun Euroopassa. Meidän täytyy luopua tuosta kansallisesta itsekkyydestä ja ajatella jotain suurta yhteistä kristikuntaa ja Pan-Eurooppaa. Meidän täytyy avata silmämme niin paljon, että osaamme hieman ajatella oman kotimme, oman kaupunkimme, oman maamme rajojen ulkopuolelle. Silloin kun Euroopan valtakunnat alkavat näin ajatella, ei ainoastaan yksitellen ja itsekkäästi, vaan yhteisesti koko Euroopan tulevaisuutta ja menestystä ja kaikkien sen kansojen onnea, silloin voidaan ratkaista

myöskin tuo tärkeä kysymys — taloudellinen kysymys.

Kreivi Kalergi nimenomaan huomauttaa, että on aivan välttämätöntä, että ensin saadaan tuommoinen melkein uskonnollis-poliittinen käsitys maailmaan, sitten taloudellinen itsekkyyks myöskin häviää. — Ja tuntuu niinkuin se ohjelma valtaisi enemmän ja enemmän alaa ja niinkuin se saattaisi ohjata Euroopan valtakuntia parempaa tulevaisuutta kohti.

Mutta tämä ohjelma koskee enemmän juuri kansainvälisiä poliittisia suhteita; se ei ratkaise yksilön suhteita ja oloja tässä yhteiskunnassa. Kysymme siis: Onko mitään semmoisia reformaattoreita esiintynyt ja onko syntynyt semmoista ohjelmaa, joka tähtää yksilöiden taloudelliseen vapauteen yhteiskunnassa? On, vastaamme. Saksassa eli meille kaikille tuttu tohtori Steiner, joka maailmansodan aikana esitti semmoisen kolmijako-ohjelman. Se ei ollut minun käsittääkseni hänen keksintöään, koska sitä samaa ohjelmaa oli esittänyt Ranskassa 1800-luvulla eräs toinen merkillinen mies henkisessä liikkeessä — jos kohta maailma ei niin paljon huomiota ole hänelle antanut. Tämä ranskalainen oppinut ja sangen kunnioitettu mies oli markiisi Saint-Yves d'Alveydre. Hän kirjoitti 80-luvulla suuria teoksia, joissa hän esitti aatteensa, ja eräässä teoksessaan, jota hän nimitti „Todelliseksi Ranskak-si” eli „Ranskalaisten elämäntehtäväksi”, hän esitti ohjelmansa. Mutta hän selitti samalla, ettei tämä ohjelma ole hänen keksintöään. Se on aina ollut viisailia, ja jotkut kansat ovat jo toteuttaneet tämän ohjelman, joka on niin lähellä ihmisten järkeä ja omaatuntoa. Ranskassa sitä oikeastaan toteutettiin

1200- ja 1300-luvuilla, vaikka se ei jäänyt pysyväksi, vaan ohjelma unohdettiin.

Ja mikä oli tämä ohjelma, joka oli näiden miesten mielestä niin inhimillinen? Sitä ohjelmaa on sanottu yhteiskunnan kolmijako-ohjelmaksi. Mutta se tähtää oikeastaan siihen, että nämä eri elämänilmaukset ihmisessä ja yhteiskunnassa eli ne, joita me olemme tässä nimittäneet omantunnon-, poliittiseksi- ja taloudelliseksi vapaudeksi, että nämä eri puolet ihmisen ja yhteiskunnan elämässä olisi irrotettava toisistaan, niin että ne toimisivat itsenäisesti ja vapaasti, eivätkä olisi riippuvaisia toisistaan.

En tietysti tässä nyt saata enkä ennätä esittää kokonaisuudessaan ja koko laajuudessaan tätä ohjelmaa, mutta yhden seikan tahdon esittää. Ajatelkaamme, että nämä eri puolet olisivat riippumattomia toisistaan. Se näkyisi siinä, että kansa aina valitsisi kolme parlamenttia. Yksi hoitaisi kansan nimissä, ikäänkuin alhaaltapäin, omantunnon asiat, koko kasvatuseräjäjärjestelmän, koko kulttuuria. Toinen hoitaisi kaikkea poliittista toimintaa. Se siis laatisi lait, hoitaisi oikeusjärjestyksen ja virkakoneistoa yhteiskunnassa. Kolmas valvoisi ekonomista elämää ja kansan puolesta ikäänkuin säätäisi lakeja taloudelliselle elämälle.

Ja kun nämä olisivat riippumattomia toisistaan, niin ymmärrämme, että jos taloudellisia asioita hoitaa erityinen talousparlamentti, ei mikään hallitus poliittisena tekijänä ja vallanpitäjänä voi ilman muuta sanoa: Nyt on pantava sota toimeen ja kansan täytyy luopua varoistaan, maksaa veroja jne. — sillä politiikkaa ei saa sekoittaa ollenkaan talouteen, vaan talous maailmassa pysyy silti vapaana. Ta-

lousparlamentit eivät anna missään maassa syyttyä sotia. Nämä ekonomiset johtajat sanoisivat sellaisessa tapauksessa: Olkaa hyvä ja tapelkaa vain, mutta me emme maksa sotaa. — Hulluthan saavat sitten tehdä sen, että tappelevat keskenään. Kansa ei maksa sitä lystiä. Näin kävisi silloin, kun Euroopan taloudellinen elämä olisi niissä käsissä, jotka määräävät, miten kansojen taloudellisia asioita on hoidettava. Tämä on yksi esimerkki siitä, miksi pidetään tärkeänä, että taloudellinen elämä maan päällä on vapautettava kaikesta poliittisesta painostuksesta, että kansa voisi tehdä työtä ja tuottaa vapaasti, vaikka toiset haluaisivat vuodattaa verta. Tämä on kuin yksi pieni esimerkki siitä, mihin tähtäävät ne, jotka ajattelevat tämmöistä — kolmea parlamenttia.

Sitten täytyy olla tietysti, niinkuin Saint-Yves d'Alveydre esitti teoksissaan, kolme ministeriä, jotka ovat parlamenttien määräysten toimeenpanijoina. On myöskin kolme toisistaan jyrkästi erotettua ministeriötä — ja virastoja, jotka ovat niiden alaisia — jotka toimivat vapaasti ja erikseen, niin että esimerkiksi kulttuuria ei voi väärinkäyttää. Poliittiset herrat eivät voi sanoa niinkuin keisari ennen: Näin ja näin on kaikessa opetuksessa, yliopistoissa ja kouluissa historia esitettävä. Historia täytyy esittää oman isänmaan kannalta, sen täytyy näyttää, että oma kansa on paljon parempi kuin muut kansat. Sillä tavalla on historia kirjoitettava! — Tiedämme, kuinka esimerkiksi Saksassa keisari Wilhelm II saattoi antaa tämmöisiäkin määräyksiä yliopiston professoreille: Kirjoittakaa niin ja niin. Ja heidän täytyi totella, sillä kulttuuri, taide ja kaikki on

politiikan palveluksessa. Ajatelkaa, mikä häpeä esimerkiksi tiedemiehille, jotka tahtovat tietää totuuden, että he eivät saa sanoa, miten asiat ovat! Poliittinen toiminta saa nyt määrätä sekä kulttuurista että ekonomiasta. Nämä asiat on — näiden ohjelmien laatijan, sekä tohtori Steinerin että markiisi d'Alveydren mielestä — erotettava toisistaan ja vapautettava toistensa vaikutuksesta.

Mutta me, jotka emme ole semmoisia henkilöitä, että voisimme ottaa osaa maailman menoon ja yhteiskuntaa mullistaviin muutoksiin, me tavalliset pienet ihmiset, jotka olemme ulkopuolella näitä suuria tekoja, voimme kysyä: Eikö ole mitään semmoista ohjelmaa, jonka kuka tahansa ihminen voisi toteuttaa, kun hän tahtoo, että yhteiskuntaan tulisi muutos ja että inhimillinen vapaus myöskin taloudellisella alalla toteutettaisiin? Silloin voimme vastata, että onhan meillä todella viisaiden viittauksia. Ja jottemme menisi hakemaan vettä kaivoa edemmäksi, niin onhan meillä se opettaja, jota nimitämme vapahtajaksi.

Meillä on Jeesus Kristus, joka on sanonut meille: „Minä olen tie.” Hän näyttää meille tien, miten meidän on meneteltävä, ja hän sanoo meille: Teidän pitää oppia rakastamaan toisianne — se on ensimmäinen käsky. Ensin Jumalaa yli kaiken ja sitten toisianne. Ennenkin on sanottu niin, mutta hän teroitti opetuslapsilleen: „Rakastakaa toisianne sillä rakkaudella, jolla minä olen teitä rakastanut. Kun opitte rakastamaan ja tunnette sekä sisässänne että teoissänne, että ihmiset ovat kaikki veljiä, silloin pulma ratkaistaan.”

Jeesus siis sanoi, että liitykää yhteen ja rakastakaa toisianne. Ja hän näytti kerran esimerkin, kun siellä oli kokoontunut häntä kuuntelemaan suuri joukko, 4-5 tuhatta henkeä. Kun hän huomasi, että ihmisille alkoi tulla nälkä — sillä oli syönnin aika — hän kysyi opetuslapsiltaan: „Onko täällä mitään ruokaa, mitä voisimme saada itsellemme?” Joku vastasi, että täällä on poika, jolla on niin ja niin monta leipää ja kalaa. Jeesus käski ostamaan ne, ja opetuslapset hankkivat ne tuolta pojalta. Ja sitten Jeesus sanoi kaikille ihmisille: „Tehkää nyt niinkuin minä teen.” Jeesus tiesi, etteivät ihmiset olleet lähteneet pitkälle matkalle ottamatta eväitä mukaansa. Moni oli kyllä tullut ilman eväitä, mutta toiset olivat ottaneet niitä mukaansa. Ja Jeesus sanoi: „Nyt näytän esimerkkiä ja annan ratkaisun tähän taloudelliseen kysymykseen. Ratkaiskaa se vastedes, niinkuin minä nyt!” Ja hän otti sitten nuo kalat ja leivät ja jakoi ne toisille. Hän ja apostolit, jotka olivat ostaneet itselleen ruokaa, jakoivat sen toisille. „Tehkää te samoin”, sanoi Jeesus kuuntelijoilleen, ja kaikki tekivät samalla tavalla. Heidän sydämensä olivat lämmenneet hänen opetuksistaan ja sillä tavalla heidän eväskonttiansa sisältö tyhjentyi ja kaikki ihmiset tulivat ravituiksi. Ja vielä jäi ylitse 12 korillista ruokaa.

Ne sanat todistivat, että tässä tapahtui todella suurenmoinen rakkauden ihme, ei mikään taikatemppu, että Jeesus olisi tyhjästä saanut ruokaa. Mutta tuo suuri rakkauden esimerkki sai aikaan sen, että kaikki saivat syödäkseen ja juodakseen ja vielä jäi ylitsekin. Tuo oli Jeesuksen antama käytännöllinen opetus. Hänhän oli sanonut: „Minä olen tie,

tehkää siis niinkuin minä, niin kaikki käy hyvin.” Ja se sisältää periaatteen: Jos tahdomme ratkaista taloudellisen probleemin maan päällä, täytyy meidän tulevissa yhteiskunnissa ottaa lukuun ja tekoihimme tuo uusi periaate „ veljeys”. Siitä on seurauksena, että kaikilla on kylliksi ja jää vielä ylijäämääkin.

Tämä on se ihme, jonka täytyy maailmassa vielä tapahtua, ja se alkaa vähitellen ehkä pienistä piireistä, ehkä sillä tavalla, että ne, jotka tuntevat olevansa teosofeja, ruusuristolaisia, totuudenetsijöitä, tuntevat kerran sydämessään, omassatunnossaan ja järjessään semmoisen velvoituksen, että nyt meidän on pienemmässä mitassa ensin rakennettava uusi yhteiskunta.

3

Sisäiset kahleet

Esitelmä Jyväskylässä 10. 8. 1932

IINHIMILLINEN VAPAUS ja sen ohella vapaudettomuus ei ole ainoastaan ulkonaista vaan myöskin sisäistä laatua. Olemme parina iltana puhuneet ihmisen ulkonaisesta vapaudettomuudesta ja vapauspyrkimyksestä, ja nyt olisi luotava silmäys hänen sisäiseen vapauteensa ja vapaudettomuuteensa.

Jos ihminen esimerkiksi on sairas, silloin se tavallaan on ulkonainen este hänen vapaudelleen. Mutta sairaushan asuu kuitenkin ihmisessä itsessään, hänen ruumiissaan, ja sentähden este, vapauden, liikunnan ja toiminnan este on sisäistä laatua. Ja joskaan se ei estä ihmistä hänen sisäisessä sielunelämässään ajattelemasta ja tuntemasta, niin sairaus voi kuitenkin vaikuttaa sillä tavoin sisäisestikin kahlehtivasti, ettei ihminen osaa ajatella ja tuntea samalla tavalla kuin terveenä ollessaan. Hänen tunteensa ja ajatuksensa voivat tylsistyä ja ajatuksen terävyys häviää. Sentähden ihminen voi sairaana ollen silloin tuntea sisäistäkin vapaudettomuutta, vapauden puutetta.

Tiedämme, että vapaudettomuus on siveellistä laatua. Nimenomaan vapaudettomuus ihmisessä varsinaisessa merkityksessään, silloin kun puhutaan hänen sisäisestä epävapaudestaan, on siveellistä laatua. Sanommehan että ihminen ei ole vapaa silloin, kun hän ei ole siveellisesti vapaa. Jos hän esimerkiksi on jonkin intohimon vallassa, jos hän — vaikka ulkonaisestakin syystä — kovasti suuttuu, vihastuu, menettää tasapainonsa, silloin sanomme, että hän semmoisena hetkenä ei ole siveellisesti täysin vapaa. Hän ei ole omien ajatustensa ja tekojensa herra, vaan tuo suuttuminen — tosin ulkonaisesta syystä aiheutunut — saa hänet tasapainostaan. Hän on joutunut intohimon valtaan, hän ei ole inhimillisesti vapaa olento, ei sama siveellinen olento kuin muuten ehkä ihmisenä on. Hän on silloin tilapäisesti kadottanut sisäisesti vapautensa sisässään olevan esteen takia, ja se este voi muodostua pitkäaikaiseksi sielulliseksi sairaudeksi, niin että ihmisessä muodostuu jokin pysyvä himo ja hän on tuon himon orja, vaikka ei aluksi tietäisikään sitä.

Tämä osoittaa, että täydellä syyllä voimme puhua sisäisestäkin vapaudettomuudesta, ja silloin meidän ihanteemme on sisäinen siveellinen vapaus. Me ymmärrämme ilman muuta, että jos ihminen olisi täydellinen, — olisi täysin synnitön ja vanhurskas, niinkuin sanomme — jollaiseen täydellisyyteen kaikki maailman uskonnot ovat kyllä aina ihmisiä kehottaneet, niin hän olisi silloin täysin vapaa. Hänessä itsessään ei olisi esteitä, hän ei tuntisi syntiä, ei pahaa, hän olisi täydellinen olento ja siveellisesti vapaa.

Uskonnot ovat aina puhuneet tästä siveellisestä vapaudesta. Muistamme, kuinka Jeesus Natsarealainen sanoi: „Totuus tekee teidät vapaiksi. Kun pääsette selville elämän totuudesta, tiedätte mikä se on, silloin se totuuden tieto vapauttaa teidät, tekee teidät siveellisesti vapaiksi, niin ettei teissä ole pahaa, joka kahlehtisi teitä.” Ja tietysti ihanteellinen ihminen olisi meidän silmissämme semmoinen ihminen, joka olisi täysin vapaa ja osaisi valita kaikissa tilanteissa sen, mikä on hyvää, mikä on ehdottomasti totta, oikeata ja hyvää. Nythän ihminen, semmoisena kuin hän on, ei ole täysin vapaa siveellisesti.

Muutamit filosofit voivat kyllä uskoa, että ihmisellä on vapaa tahto, että hän on siis aina vapaa valinnassaan, mutta kokemus sanoo meille, että nämä filosofit erehtyvät. Meidän kokemuksiemme nojalla ovat pikemminkin oikeassa ne toiset filosofit, jotka sanovat, että ihminen ei ole vapaa siveellisessä valinnassaan, vaan hänet on ennakolta määrätty valitsemaan sitä, mikä vetää häntä sisäisesti.

Kun ihminen joutuu kahden asian, hyvän ja pahan eteen, ei hän osaa aina valita hyvää, vaan valitsee pahan juuri sentähden, että hän on epävapaa — että hänen sisässään on jotakin, joka vetää vaittomaisesti pahan puoleen ja käskää häntä noudattamaan sisässään sitä halua, joka silloin herää. Ja sillä tavalla ihmisessä on ikäänkuin tuon pahan juuri.

Kiusauksia kyllä tulee maailmassa. Puhumme kiusauksista, sanomme, että maailma on täynnä kiusauksia, ja myönnämme, että ihminen useimmiten lankeaa niihin. Tietysti ihminen voi myöskin

voittaa kiusaukset. Mutta mikä aiheuttaa sen, ettei hän kuitenkaan aina sitä tee? Ja vaikkei hän lankeaisi teoissaan, niin hän lankeaa ajatuksissaan.

Kun nainen esimerkiksi kulkee muotiliikkeen ohi, näkee uusia kauniita hattuja ja kappoja, hän tuntee sisässään suurta halua hankkia itselleen uuden hatun, hameen tai kaban. Ja joskin hän sillä kertaa voittaa tuon kiusauksen — joka tapahtuu järkevistä syistä, esimerkiksi siitä, että hänellä ei ole varaa hankkia niitä — niin tuo hänen ajatuksensa, sisäinen halunsa saada noita tavaroita osoittaa, että hänellä on heikkous, joka vetää häntä noiden kauniiden vaatekappaleiden puoleen. Tietysti on lieventäviä asianhaaroja ja voimme kysyä: Onko sitten väärin hankkia uusi hattu, uusi hame tai kappi? Ja voimme löytää paljon syitä, minkätähden se ei ole väärin. — Mutta on toisia tapauksia, joiden suhteen meidän on myönnettävä kiusauksen olevan sitä laatua, että se vetää pahaan.

Mies kulkee kadulla ohi kapakan, jossa tarjoillaan väkeviä juomia, ja hän näkee ikkunasta toveriensa istuvan pöydän ääressä. Silloin hän tuntee kiusauksen. Ääni hänen sisässään sanoo: Mene tuonne ystäväsi pöytään. Ja jos hän voittaa kiusauksen, hänellä on jokin semmoinen painava syy. Hän voi sanoa, että tili on kyllä juuri saatu — mutta vaimo ja lapset tarvitsevat rahat. Hän on voittanut kiusauksen, ja me kunnioitamme häntä. Mutta jos hän ei jaksakaan keksiä järkevää syytä voittaakseen, vaan hänen himonsa on niin voimakas, että hän lankeaa, niin kaikki myönnämme, että hän lankesi pahaan. Hän meni sisälle ja tuhlassi rahansa aivan

turhanpäiväiseen myrkkyyn, joka tuottaa sairautta ja harmia. Me sanomme, että hän lankesi pahaan.

Me löydämme tällaisia esimerkkejä kuinka paljon tahansa elämässä. On ihminen, joka voi sanoa tovereilleen ja ystävilleen, ja kaikille ihmisille: Minulle ei saa olla ilkeä. Minkätähden hän sanoo niin? Hän tietää kokemuksesta, että hän silloin suuttuu itse. Emme useinkaan voi häntä käsittää, sillä tuo ihminen suuttuu joskus vaikkapa jostakin eleestä tai katseesta. Me näemme, että hän loukkaantuu ja vihastuu, alkaa pukea suuttumustaan sanoiksi ja antaa sille valtaa sanoissaan. Emme häntä ymmärrä, mutta itse hän tietää kokemuksesta, että niin käy. Ja me saatamme silloin päätellä, että hänessä on jotain luontaista häijyyttä. Hänellä on taipumus sellaiseen ja hän heti epäilee toisia samasta asiasta, raivostuu ja vihastuu. Tämä on tavallista nykyään elämässä. Sanotaan, että ihminen on hermostunut ja toisten pitää varoa häntä, mutta ennen maailmassa sanottiin suoraan, että hän on häijy ihminen ja sietäisi vähän piiskaa.

Semmoisissakin tapauksissa meidän täytyy tunnustaa, että eihän ulkonainen maailma voi muokautua yksilön mukaan, ei ainakaan aina, vaan pikemminkin yksilön täytyy mukautua ulkonaisen maailman mukaan niin, ettei hän olisi häijy, suuttuisi jne. Pikemmin voimme vaatia ja odottaa yksilöltä sitä. Ja jos ei yksilö saata säilyttää mielenmalttiaan keskellä elämän myrskyjä, emme voi olla ajattelematta, että hänessä itsessään on pahan syy — hänen luonteessaan on vikaa. Senhän myönnämme itsestämme, jos alamme tutkia itseämme. Silloin

ihminen kyllä huomaa, että melkein aina pahan alku on hänessä itsessään.

Ja sentähden, kun asiat ovat nyt sillä kannalla, että ihminen rehellisesti itseään tutkiessaan huomaa, että hänessä on pahan siemen, niin monet filosofit ja ajattelijat kysyvät: „Onko koko pahan probleemi ratkaistu sillä tavalla, että sanotaan pahan juuren olevan ihmisessä itsessään? Ei ole olemassa muuta paha kuin se, mikä on ihmisessä. Ihminen itse on paha, hänessä on pahan mahdollisuus. Ihmisessä piilee mahdollisuus kaikkeen pahaan seuraavaan vapaudettomuuteen.” Sillä tavalla ajattelevat monet ihmiset ja etenkin sellaiset, jotka mielellään näkevät, kuinka maailma ja olemassaolo sentään on kaunis, kuinka paljon on harmoniaa ja kuinka ihminen itseasiassa pilaa luonnon kauneuden ja sopusoinnun — ihminen omalla häijyydellään! Ihminen on langennut syntiin, hän on pahan orja. Ja sentähden monet ihmiset, uskovaiset ja uskonnolliset ihmiset ajattelevat: Ihminen on läpeensä ja auttamattomasti paha olento, ja koko tämä maailma on ihmisen syntiinlankeemuksen kautta myöskin langennut kärsimykseen ja pahaan. Koko luonto kärsii. Se on myöskin monessa kohdin epäsovelias tilassa. Ja tämä kaikki johtuu ihmisen pahuudesta, siitä että ihminen on langennut syntiin.

Tiedämme, että tällainen katsantokanta on saanut aikaan paljon kärsimystä, paljon paha. Tässä meidän kristikunnassamme on tätä näkökantaa teroitettu pitkin vuosisatoja sekä katolisessa että protestanttisessa kirkossa. Ehkä protestanttinen kirkko on vielä sitkeämmin kuin katolinen kirkko monessa suhteessa teroittanut juuri tätä näkökantaa,

että ihmisen lankeemus toi pahan maailmaan. Ihminen ei voi pelastua siitä pahasta muuten kuin Jumalan armon kautta. Ja jos Jumala armahtaa ja pelastaa ihmisen — niinkuin kristikunnassa on aina uskottu myöskin mahdolliseksi — niin tämä pelastus seuraa vasta ihmisen kuoleman jälkeen. Ihminen ei tässä maallisessa elämässään millään tavalla vapaudu pahasta ja kärsimyksestä. Hän tulee kyllä pelastetuksi hengessään, mutta on yhä altis kaikelle sairaudelle, kärsimykselle, pahalle. Hänessä voi olla vanha luonto, hän koettaa hillitä sitä, mutta hän myöntää, että ihmisenä hän ei voi kehittyä täydelliseksi niinkuin ehkä pitäisi. Hän on puutteellinen, synnillinen, epätäydellinen, ja sellaiseksi hän saa jäädä kuolemaansa saakka; sitten hän Jumalan armosta pelastuu.

Tällä tavalla on ajateltu kristikunnassa ja ajatellaan vieläkin. Ja tiedämme, että tämä näkökanta on saanut aikaan sangen paljon tuskaa ja kärsimystä, sillä uskotaanhan muun muassa, että on olemassa ikuinen kadotus niille, jotka eivät ota vastaan Jumalan armoa. Kaikki tämä on ollut omiaan tekemään koko olemassaolon perin synkäksi ja toivottomaksi, kuin pahan ruumistumaksi. Koko olemassaolo on itseasiassa pahan personoima näkyvä maailma, ja ihminen tuntee itsensä hyljätyksi, toivottomaksi olennoksi.

Siinä samassa maailmankatsomuksessa aina vedotaan vanhaan juutalaiseen syntiinlankeemustaruun. Mutta on unohdettu, että siinä tarussa on nimenomaan korostettu, että Jos te ihmiset syötte hyvän ja pahan tiedon puusta, niin tulette niinkuin jumalat: teidän silmänne aukenevat ja vähitellen

tulette viisaiksi kuin jumalat”. Näin on nimenomaan sanottu tuossa pyhässä kirjassa olevassa vanhassa legendassa. Se otetaan sanallisena totuutena, mutta usein jätetään huomaamatta, että tämä kohta tuossa pyhässä kirjassa sisältää itsessään jotain aivan muuta. Ei se sisällä vain sitä, että paha olisi kirousta ja että ihmiskunta kirotaan sentähden, että se söi hyvän ja pahan tiedon puusta, vaan se sisältää samalla sen, että se kirous oli vain seurausta siitä, että ihminen tahtoi syödä hyvän ja pahan tiedon puusta tullakseen viisaiksi. Ainakin — vaikka eivät ihmiset ole sitä ymmärtäneet — se paha enkeli, joka kiusasi ja sai ihmiset syömään, teroitti: „Te tullette viisaiksi kuin jumalat, jos syötte tästä hyvän ja pahan tiedon puusta.” Ja jos tätä seikkaa oltaisiin tarkemmin ajateltu, olisi epäilemättä huomattu, että sellainen tarkoitus kuin tuolla hyvän ja pahan tiedon puun hedelmän syömisellä siis oli — tulla näkeviksi ja viisaiksi kuin jumalat — ei ollut itsessään mikään paha tarkoitus; päinvastoin siinä oli jotakin hyvää. Sillä jos ihmiset olisivat eläneet tuossa paratiisissa ja aina pysyneet samanlaisessa luonnollisen tietämättömyyden ja pyhyiden tilassa, mitä he oikeastaan olisivat olleet? Olisivatko he olleet järkeviä, aloitekykyisiä, yrittelijäitä ihmisiä? Eivät. He eivät olisi saaneet mitään aikaan, he olisivat eläneet tietämättöminä luonnollisessa pyhydessään, mutta heidän elämänsä olisi kulunut pelkästään olemisessa, eivätkä he olisi saaneet mitään aikaan. Sentähden heille oli välttämätöntä kehittää arvostelukykyyään. Ja tämän vuoksi heille oli epäilemättä välttämätöntä tutustua sekä hyvään että pahaan voidakseen punnita asioita ja siten päästä totuuden tietoon.

Tämä vanha taru siis opettaa meille tämmöisen näkökannan. Se sanoo meille, että oli oikeastaan hyvä, että ihmiset lankesivat syntiin, sillä muuten eivät ihmiset olisi nousseet mihinkään ajatteluun, tietoon, ei mihinkään uuteen saavutukseen. Jotta ihminen kehittyisi olemuksensa, mahdollisuuksiensa puolesta, oli hänen välttämätöntä langeta pahaan siinä merkityksessä, että hän saattoi nähdä eron pahan ja hyvän välillä ja oppia tuntemaan hyvän. Jotta hän oppisi tuntemaan hyvän, oli hänen välttämätöntä tuntea paha. Sentähden syntiinlankeemus ei ollut ihmiskunnalle oikeastaan mikään toivoton tapahtuma, josta olisi seurannut iankaikkinen kirous, vaan se oli ihmiskunnan kehityksessä välttämätön askel, joka teki sitten järjen saavutukset ja kaiken henkisen kehityksen mahdolliseksi ihmiskunnalle. Sentähden meidän oikeastaan punnitessamme tuota vanhaa paratiisitarua pitäisi olla kiitollisia, että siinä on niin selvästi esitetty pahan suuri merkitys. Ja sillä tavalla pääsemme siihen, että pahalla nähtävästi on jokin tarkoitus, että pahalla on tarkoitus ihmiskunnan historiassa ja kehityksessä. Ja silloin myöskin voimme ymmärtää, että paha ei voi olla ehdoton. Ei voi olla muuta ehdotonta kuin yksi ainoa. On vain yksi ainoa ehdoton olemassaolo, ja siinä vallitsee täydellinen sopusointu, siinä on vain hyvää. Oleminen itsessään ei voi olla kuin hyvä.

Mikä sitten on paha? Se on ainoastaan keino, jolla olemassa olevat olennot voivat oppia tuntemaan olemassaolon hyvyttä. Paha on siis vain ohimenevä ilmiö, vain etappi järkevien olentojen kehityksessä, mutta välttämätön.

Meidän ei ollenkaan tarvitse ajatella, että pahan probleemiin kätkeytyy jotakin jesuiittamaisuutta, vaan päinvastoin voimme ajatella, että siihen kätkeytyy hyvä tarkoitus. Jesuiittamaisuus on sitä, että tarkoitus pyhittää keinot, ja se tarkoitus ei aina ole edeltäkäsän määrätty olemaan hyvä. Se voi olla paha inhimillinen tarkoitus. Jos esimerkiksi jesuiitat tahtovat, että roomalais-katolisen kirkon valta ja rikkaus nousisivat oikein suureksi, että kirkolla olisi yhä enemmän kaikkea valtaa ja rikkautta, ja sen nojalla ovat valmiit tekemään mitä pahaa tahansa ja käyttämään mitä keinoja tahansa — niinkuin historiasta tiedämme — niin silloin se on todella jesuiittamaisuutta. Siinä on paha tarkoitus, joka heidän mielestään on hyvä ja pyhittää kaikki keinot.

Kun ajattelemme suurta elämää, luontoa ja Jumalaa luonnossa, ei silloin ole kysymyksessä jesuiittamaisuus. Siinä on kysymyksessä todellisen hyvän saavuttaminen. Todellinen hyvä on elävien olentojen onni, tieto, täydellisyys. Ja keino sen saavuttamiseen on silloin pahan olemassaolo, mutta se on ainoa mahdollinen keino. Se ei ole Jumalan keksimä keino, vaan kuuluu itse olemassaoloon. Kärsimys, erehdys, synti kasvattaa ja opettaa ihmistä, eikä se tule Jumalan tahdosta ja säädöksestä, vaan johtuu itse olemassaolon sisäisestä laista. Elämä itse tahtoo kasvattaa kaikkia eläviä olentoja täydellisyyteen, hyvyteen, totuuteen, kauneuteen. Ja silloin on ainoana inhimillisenä keinona, yhtenä episodina, ns. paha, sillä sen tulee avata elävien olentojen silmät näkemään eron pahan ja hyvän välillä, ja saattaa valitsemaan siveellisesti hyvän. Ei sellainen olento merkitse elämän silmissä mitään,

joka ei vapaaehtoisesti rakasta kaikkea hyvää maailmassa. Sellainen olento, joka ei pääse siihen, ei ole kyllin kasvanut vielä. Hän käy vielä koulua semmoisilla luokilla, että hänen täytyy oppia pahaa tuntemaan, ja oppia, kuinka se paha on tyydyttämätöntä. Se ei tyydytä ihmistä kuin hetkeksi. Sentähden ihminen luopuu pahasta ja valitsee vapaaehtoisesti hyvän. Paha on kyllä keino elämän koulussa, välttämätön ja mahdollinen seikka eräässä sen koulun etapissa.

Näin ollen kysymme: Millä tavalla tuo paha sitten on olemassa? Onko sen juuri vain ihmisessä? Onko se paha niin voimakkaana ihmisessä, että kun tulee jokin ulkonainen kiusaus, hän lankeaa? Mutta mistä sitten johtuu, että ihminen voi tuntea kiusaukset eri tavalla, niin että kun tulee ulkonaisia kiusauksia, niin yksi kiusaus ei saa häntä mukaansa, ei ole hänelle ominainen, mutta toinen teko, ajatus, mihin kiusaus houkuttelee, on hänelle mieluinen? Mikä se on, joka häntä kiusaa, ja mistä tulee se pahan ääni? Monilla ihmisillä on tällaisia kokemuksia ja he ihmettelevät, mistä tuo kiusaus tulee.

Tähän kysymykseen me saamme vastauksen ainoastaan tutkimalla ihmistä ja maailmaa. Ihminenhan luotiin Jumalan kuvaksi uskonnollisesti sanoen. Siis hänessä pitää kaiken olla puhdasta, jumalallista, kaunista — niinkuin epäilemättä onkin. Jos tutkimme ihmistä, huomaamme ensiksikin, että hänellä on tällainen fyysinen ruumis. Ja mitä osaamme siitä muuta sanoa kuin että kaikki siinä on ihmeellisen viisaasti ja hyvin rakennettu. Toiseksi ihmisellä on myös voimaruumis tässä näkyvässä ruumiissa. Hänessä liikkuu semmoisia voimia,

jotka pakottavat hänet ylläpitämään ruumistaan. Hän nauttii ravintoa, että se voisi toimia. Ja lisäksi — kun on niin että tämä ruumis ei kestä iankaikkisesti — hänessä on olemassa semmoisia voimia, jotka melkein pakottavat hänet jatkamaan sukua. Nämä kaksi voimaa ovat kaikkein silmiinpistävimät ihmisen ruumiissa, ne muodostavat kuin voimaruumiin hänessä ja juuri se tekee tämän näkyvän ruumiin eläväksi.

Mutta ihmisen olemus ei ole vielä tähän tyhjentynyt. Ihminen on paitsi tätä tunteva, tahtova ja ajatteleva olento. Jos hänen vain pitäisi syödä, juoda ja nukkua, eikä ollenkaan esimerkiksi tuntea, ei hän olisi ihminen. Hän on ihminen, kun hän osaa tuntea, ajatella ja tahtoa. Ja sitten vielä ihminen huomaa tutkiessaan itseään, että keskeisintä hänessä on minätajunta, joka tekee kaikista eri mahdollisuuksista ja kyvyistä kokonaisuuden. Tämän näkyvän ruumiin avulla hän tekee työtä, liikkuu. Tuon sisäisen voimapatterin vaikutuksesta hän syö, juo ja jatkaa sukua. Sitten hän vielä tuntee, ajattelee ja tahtoo. Hänessä on minuus, joka tuntee nämä ajatuksen, tahdon ja tunteen ilmaukset omaksi itsekseen. Hän on siis salaperäinen, monimutkainen olento.

Koko tuo minuushan voisi ajatella, tahtoa ainoastaan kaunista ja hyvää; menetellä kaikissa teoissaan luonnollisella ja hyvällä tavalla! Ei ihmisen tarvitsisi syödä eikä juoda liikaa pysyäkseen hengissä ja pystyssä, eikä hänen sukua jatkaessaan tarvitsisi langeta irstaaseen elämään, jos hän voisi olla luonnollinen ihminen! Ja ihminen ihmettelee: Mistä tulevat kaikki kiusaukset, esimerkiksi se, että täytyy

välttämättä syödä ja juoda paljon enemmän kuin mitä tarvitsee ruumiinsa ylläpitämiseksi? Ja mistä johtuu se, että hän ei osaa ainoastaan jatkaa sukua, vaan hänen pitää elää kuin sukupuolisessa nautinnossa? Mistä johtuu, että hän ei ajattele ja tunne ainoastaan kauniita ajatuksia ja tunteita, vaan vihasuu, suuttuu ja ajattelee pahaa? Ja mistä johtuu, että hän voi tahtoa pahaa? Onko se saanut alkunsa hänestä itsestään, vaikka hän meidän mielestämme on niin mallikelpoinen olento? Mistä on tullut tuo paha, joka asuu hänessä — niinkuin Paavali sanoo, että hengessäni tahdon hyvää, mutta lihani tahtoo päinvastaista? Mistä tämä kaikki tulee?

Kun näin kysymme, silloin meidän täytyy tutkia juuri itse elämän, maailman kokoonpanoa, ja syventyä ei ainoastaan näkyvän vaan myös näkymättömän maailman asioihin. Ja huomaamme, kun niihin syvennymme, että kaikissa uskonnoissa on tietoa ja että niissä on aina puhuttu pahasta, joka vaikuttaa ihmiseen ulkopuolelta. On puhuttu pahasta päähengestä, perkeleestä. Tämä asiahan tuntui meistä, kun tähtäsimme katseemme ainoastaan näkyvään maailmaan, käsittämättömältä ja luonnottomalta. Mutta kun syvennymme tutkimaan myöskin näkymätöntä elämää, huomaamme, että elämässä on ihmeellinen salaisuus. Huomaamme, että elämänkoulu on todella järjestetty sillä tavalla, että ihmiset on heitetty tänne aivankuin kiusausten laaksoon — murheiden ja surun laaksoon, mutta samalla kiusausten laaksoon. Näemme, että tällä kiertotähdellä on elämä min järjestetty, että ihmisiä kiusataan, koetellaan, opetetaan pahaa näkemään, jotta he niin nopeasti kuin mahdollista kehittyisivät hyvään. Me

huomaamme, että Vanhassa testamentissa on oikein sanottu, kun puhutaan siitä, että Jumala neuvotteli korkeiden enkelien kanssa ja yksi niistä enkeleistä — nähtävästi se, joka oli tämän maapallon herra — pyysi Jumalalta, että hän saisi kiusata ihmisiä. Ja hän sai luvan.

Me huomaamme, kun syvennymme elämän mysteereihin, että tämä meidän maapallomme on sangen erikoisesti rakennettu. Kaikkia kiertotähtiä aurinkokunnassamme johtavat erikoiset, ihanat enkelit. Niin on maapallollammekin alusta lähtien ollut korkea, ihmeellinen enkeli, merkillinen jumalallinen enkeliolento, semmoinen jumalallinen olento, joka on oppinut rakkauden niin voimakkaasti ja viisaasti, että hän jo voi pitää koulua eläville olennoille. Hän voi pitää heitä koulussa, kasvattaa ja viedä heitä pahan tielle. Hän on siis kuin kiusaaja. Hän tekee sen kaiken rakkaudesta, sillä se on keino johdattaa ihmisten kehitystä. Se on ainoa mahdollinen keino eräänä ajanjaksona ihmisen kehityksessä: kasvattaa häntä juuri pahan välityksellä, kiusausten avulla kärsimysten kautta. Ja semmoinen korkea ja ihmeellinen enkeliolento otti johtaakseen maapallon elämää ja ihmiskunnan kasvatus- ja kehitystä. Ja hänen käytettäväkseen annettiin juuri se keino, jota nimitämme pahaksi.

Hänellä on monenlaisia palvelijoita, jotka voimme jakaa kolmeen luokkaan. Ne tottelevat hänen käskyjään ja kulkevat ympäri kiusaamassa ihmisiä. Ja mitä ovat nuo palvelijat? Ovatko ne yhtä hyviä kuin hän itse? — Eivät, ne ovat semmoisia olentoja, jotka ovat vielä kehittymässä. Ne ovat vertauskuvallisesti puhuen laiskoja ihmisiä edellisistä maail-

moista. Laiskoina he eivät kehittyneet siihen päämäärään, joka oli tarjolla. Ja nämä laiskat ihmiset saivat sitten tehtäväkseen palvella tuota maapallon suurta johtajaenkeliä; palvella häntä pahan käyttämisessä. Se on ainoa keino, millä voi herättää heidät laiskuudestaan ja saada heidät menemään eteenpäin kehityksessään. He eivät siis ole pahoja vaan järkeviä olentoja, jotka ovat jääneet jälkeen kehityksessään ja saavat nyt ottaa nopeita askeleita eteenpäin tiellä sillä tavalla, että he ovat ihmisten kiusaajina täällä maan päällä. Näitä palvelijoita on kolmea lajia, ja me huomaamme myöskin, kun katselemme ihmiselämää ja tutkimme itseämme, että kiusaukset itseasiassa voivat ollakin kolmenlaatuisia, ja nämä kolme kiusausten lajia ovat jossain suhteessa juuri meidän omiin olemuspuoliimme.

Niinpä esimerkiksi on nähtävästi kiusaajia, jotka ikäänkuin menevät niihin meidän voimiimme, jotka elähdyttävät tätä fyysistä ruumista ja tekevät esim. meidän syömisemme niin suureksi nautinnoksi, että yllyttävät syömään liikaa; tekevät meidän juomisemme niin suureksi nautinnoksi, että yllyttävät juomaan liikaa; jotka tekevät meidän suvunjatkamiselämämme niin suureksi nautinnoksi, että yllyttävät siinä meitä lankeamaan suorastaan syntiin. On siis ihmeellisiä kiusaajia, jotka ovat meihin imeytyneet ja sanovat: „Nauti, nauti, nauti!” —ja sitten ikäänkuin vastapainoksi, kun olemme kyllästyneet nautintoihin, sanovat: „Tyhmeliini, tiedä ettei mitään elämää ole, ellei ihmisestä tule kaiken kieltäjä ja itsensä kiduttaja!”

Sitten on joitakin ihmeellisiä kiusaajia myös meidän tunne- ja ajatusolemukssamme ja ne sano-

vat meille: „Mutta sinä, sinähän olet ihminen ja järkevä olento, lahjakas ja suuri saavutuksissasi. Katso ympärillesi, kuinka elämä on takapajulla ja kuinka muutamat ihmiset ovat tyhmiä. Sinun pitää nousta temppelin harjalle ja tulla kaikkien kunnioittamaksi ja rakastamaksi!” — Kunnianhimo herää ihmisessä ja se on mieluinen himo, joka saattaa ihmisen kieltämään itseään paljon ruumiillisesti. Hän kieltää itseään siksi, että hänellä on korkeampi tarkoitus, se että hänestä tulee loistava, ihmeellinen olento, jota kaikki kunnioittavat, rakastavat, ihmettelevät jne.

Vielä huomaamme, että on kolmas laji kiusaajia, jotka sanovat: „Etkö huomaa, kuinka huonosti kaikki on luotu ja kuinka olemassaolo on mitätön. Etkö sinä olisi voinut luoda maailman paljon paremmaksi, — suorastaan taideteokseksi? Sinun tehtäväsi on nousta tällaista huonoa Luoja vastaan, näyttää pitkää nenää sille Jumalalle ja sanoa, että hän on suuri tomppeli. Nouse koko maailmaa vastaan!”

Ja tähän kiusaukseen lankeaminen vie aina siihen, että ihminen huomaa: „Tuo Jumala ja Luoja, joka on kaiken aikaansaanut, hän pitää hyvää jonkinlaisena ihanteenaan, mutta hyvähän on jotakin tarpeetonta, typerää ja mitätöntä! Tarvitaan vain voimaa, niin kaikki voidaan hävittää; siinä on valtaa, että voimme hävittää olemattomiin vaikka kokonaisen tähden!” — Tämänlaatuinen kiusaus ei tule kuitenkaan ensimmäisenä meidän eteemme, mutta se on kuitenkin mahdollinen.

Kun siis ajattelemme, että ihminen täällä maan päällä voi joutua kaikenlaisten tämmöisten kiusausten kohteeksi, ymmärrämme, että siinä täytyy olla

jotakin takana. Ja vaikka emme olisikaan tällaista kokeneet, niin voimme järjessämme hyväksyä, että täytyy olla semmoisia olentoja, jotka kiusaavat meitä, leikittelevät meidän kanssamme, kun emme parempaa tiedä. Ja silloin kysymme: „Miten voimme päästä näistä kiusaajista ja voittaa ne? Onko meidän aina pakko sortua, vai voimmeko voittaa?” Onhan Jeesus Kristuskin opettanut meitä rukoilemaan: „Älä johdata meitä kiusaukseen, vaan päästä meidät pahasta.” Tosin tämä sanamuoto voi olla erehdyttävä, sillä eräs ranskalainen evankeliumin tulkitsija on kääntänyt näin: „Älä anna meidän sortua kiusauksiin jne.” Silloin tuo sisältö on meidän mielestämme kauniimpi, kun ikäänkuin rukouksemme Jumalalta: Älä anna meidän sortua kiusauksiin!

Millainen on sitten se tie, mitä pitkin meidän täytyy kulkea? Sillä jos luovumme tuosta käsityksestä, mistä nyt alkavat kristilliset kirkot luopua — mistä ainakin Ruotsissa on luovuttu — että ihmistä odottaa ikuinen kadotus, ei ole edessä muuta vaihtoehtoa kuin se, että Jumala ei suinkaan tahdo, että menisimme kadotukseen, vaan että pelastuisimme ja tulisimme täydellisiksi. Ja silloin tulee tärkeä kysymys: „Miten voimme kulkea sitä tietä, joka on vievä meidät Jumalan valtakuntaan eli täydellisyyteen, niinkuin Jeesus aivan selvästi sanoi evankeliumissa: Tulkaa siis te täydellisiksi, niinkuin teidän taivaallinen Isänne on täydellinen.”

4

Voiton tie

Esitelmä Jyväskylässä 11. 8. 1932

V OITON TIE on tie inhimilliseen vapauteen. Voiton tie on tie, jota käymällä voitamme itsemme ja maailman. Voiton tie on se tie, jota kulkien voitamme sen pahan, joka asuu meissä itsessämme — ja josta eilen puhuimme. Voiton tie on se tie, josta kaikissa uskonnoissa aina on puhuttu, se, josta Jeesus Kristuskin puhuu, kun hän sanoo olevansa „tie, totuus ja elämä”, ja jonka loppupäähän hän viittaa kehottaessaan meitä tulemaan täydellisiksi, niinkuin meidän taivaallinen Isämme on täydellinen. Voiton tie on siis kulkemista jumalallista täydellisyyttä kohti, ja tämä täydellisyys on luonnollisesti saavutettavissa ainoastaan siten, että voitetaan—jos ei yhtäkkiä niin aste asteelta — se paha, joka ihmisessä piilee.

Siitä pahasta puhuimme eilen ja näimme, kuinka se paha, joka meissä piilee, samalla on myöskin meidän ulkopuolellamme. Se paha ei ole ainoastaan subjektiivista laatua, se on todella myöskin objektiivista laatua. Paha on kyllä olemassa meidän ulkopuolellamme — se on todellisuus. Mutta lohdutuk-

seksemme paha on vain relatiivinen, suhteellinen todellisuus, ohimenevä episodi ihmisen kehityksessä. Se ei ole ikuinen todellisuus; sitä on vain hyvä. Paha on kuitenkin todellista, kärsimys on todellista. On turha suggeroida itseään pois kärsimyksestä, se tulee kuitenkin takaisin, sillä kärsimys on todellisuutta. Tietysti ihminen, jos hän kärsii, voi turhaan lisätä kärsimystään ajattelemalla, pohtimalla sitä ja voivottelemalla sen hirvyyttä. Mutta hänen on turha suggeroida sitä kärsimystä kokonaan pois, sillä se ikäänkuin kosta, ellei hän samalla ole huomannut, mikä läksy kärsimyksellä oli hänelle opetettavana.

Kärsimys on opettaja, se tahtoo näyttää, missä olemme erehtyneet. Ja vielä suurempi todellisuus on paha, merkityksessä paha tahto, pahuus hyvyyden vastakohtana, jonka ihminen tuntee sisässään, synti, josta hän on tietoinen, paha itsekäs halu ja tahto, joka on ihmisessä. Se paha on todellista, vaikka onkin subjektiivista; se on sitäkin todellisempaa, koska sekin on tullut meihin kuin ulkoapäin. Se on tullut meihin, se ei ole meidän omaa puhdasta luontoamme niinkuin hyvä.

Ne psykologit erehtyvät, jotka luulevat, että ihminen on auttamattomasti paha, että hän on syntymästään paha, että hänen luontonsa on paha. Yhä selvemmin aletaankin havaista, että ihminen on pohjimmiltaan hyvä ja että ihminen ei oikeastaan tahtoisi pahaa. Paha on tullut häneen ja kasvanut hänessä, mutta salassa kaiken takana on kuitenkin hyvä tahto. Se on oleellisempaa ja todellisempaa kuin paha. Hyvä on ikuista — paha haihtuvaa ja ohimenevää. Tämän ovat selvimminkin näkevät psykologitkin huomanneet.

Meidän aikanamme ei enää uskota pahan yliheruuteen, siihen, että paha on yhtä voimakas ja ikuinen maailmankaikkeudessa kuin hyvä. Ei uskota enää siihen dualismiin, johon kristillisessä kirkossa on aina uskottu. Meidän päivinämme on siitä uskosta jo alettu luopua, enää ei uskota pahan absoluuttisuuteen. Absoluuttinen on vain yksi ainoa — hyvä, Jumala. Paha on epäoleellista, haihtuvaa. — Ja kuitenkin paha on oleellista ja meille on erittäin tärkeää oppia tuntemaan paha. Meidän täytyy oppia tuntemaan, mitkä ovat pahan eri olemuspuolet, mistä paha on saanut alkunsa ja miten se ilmenee.

Olemme saaneet viisailta oppia, että paha on objektiivisesti olemassa niissä olennoissa, jotka ovat antautuneet palvelemaan ihmiskuntaa ja lupautuneet sitä kasvattamaan siten, että he käyttävät pahaa kasvatukseen — pahaa ja sen seuralaista, kärsimystä, koska paha ei koskaan voi ilmetä ilman, että sitä seuraa kärsimys. Paha on jotain, joka rikkoo luonnon sopusointua, ja kun tuo sopusointu palautuu, tapahtuu se kärsimyksen avulla. Se ihminen, joka on rikkonut sopusointua, saa kärsimyksiä sopusoinnun palautuessa. Nämä olennot käyttävät siis pahaa tässä meidän ihmiskuntamme kehityksessä olematta itse pahoja. He palvelevat ihmiskuntaa. Ja kaikista nöyryyttävin ja kiittämättömin palvelusmuoto on ottaa pahalaisen muoto päälleen, vaikka on enkeli.

Legendassa kerrotaan, että maapallon henki, jota usein nimitetään Saatanaksi, on tämän pahan joukon päämies. Meidän ei nyt tule käsittää tätä legendaa aivan sanallisesti, vaan täytyy ymmärtää, että itseasiassa ei semmoista persoonallista yksilöä ole

olemassa. Se on kollektiivinen olento, yksilöjoukko. Se on suuri joukko olentoja, jotka yhdessä muodostavat tuon Saatanan, tuon Vastustajan, tuon Diaboloksen. Tämä suuri enkelijoukko on hallinnut tätä meidän planeettaamme. Sen joukon yhteishenki on heillä ikäänkuin johtajana ja sitähan voimme nimittää Saatanaksi. Mutta tämän pääjoukon alapuolella ja palvelijoina on kolme erilaista enkelijoukkoa, joihin kuuluu — niinkuin voimme sanoa — ihmisolentoja erilaisista vanhoista maailmankausista ja itseasiassa tämän maapallon varhaisemmista ilmennyskausista eli luomispäivistä.

Te, jotka olette perehtyneet näihin näkökantoihin, muistatte, että meidän maapallomme elää nyt neljännessä luomispäivässä ja että ennen sitä oli kolme luomispäivää, kolme suurta manvantaraa. Ensimmäisestä luomispäivästä, ns. Saturnus-kaudesta, ovat kotoisin korkein ja syvällisin joukko niitä enkeliolentoja, jotka palvelevat meidän maapallomme saatanallista henkeä, ja näitä Saturnus-kaudesta kotoisin olevia henkiolentoja eli ihmisiä on teosofisessa kirjallisuudessa kutsuttu nimellä „asuurat” — tai myöskin „saatanat”. Sitten toisesta luomispäivästä, ns. Aurinko-manvantarasta on kotoisin tuo toinen joukko, enkeli- eli ihmisjoukko, ja niitä nimitämme „ahrimaneiksi” eli pahoiksi hengiksi. — Ahriman on persialaisessa uskonnossa pahan edustaja. — Ja taas kolmas joukko, alin, nuorin joukko, on kolmannesta luomispäivästä, ns. „Kuu-kaudesta”, „Kuu-manvantarasta”, ja heitä nimitetään „lusifereiksi”.

Tällä tavalla on olemassa kolme erilaista joukkoa: asuurat eli saatanat, ahrimanit ja lusiferit.

Nämä ovat ns. pahan prinssiin palveluksessa ja ovat ihmisille kiusaajina. He kaikki ovat semmoisia ihmisolentoja edellisistä luomiskausista, jotka eivät siellä syystä tai toisesta jaksaneet saavuttaa niitä asteita, joita piti saavuttaa. Nyt heillä on tilaisuus saavuttaa enkeliasteensa täysin kehittyneinä ihmisinä siten, että he palvelevat pahan prinssiä tässä meidän ihmiskunnassamme. He palvelevat meitä ihmisiä sillä tavalla. Kaikki kehityshän tapahtuu aina sillä tavalla, että autetaan. Jos joku ihminen saa käskyn kehittyä hyvässä, merkitsee se toisella kielellä, että hän saa auttaa toisia hyvässä.

Emme voi yksin kehittyä hyvässä, se edellyttää monia. Rakkaus edellyttää monia yhdessä. Itsekyyttä voimme kuvitella yksinäiseksi, joku voisi olla niin itseensä sulkeutunut, ettei hän välitä kenestäkään muusta. Mutta me emme voi kuvitella, että ihminen, joka rakastaa ja tahtoo hyvää, olisi yksinään, sillä rakkaus ei voi sisältyä yksinäiseen olentoon. Rakkaus tahtoo auttaa toisia, se palvelee, syleilee toisia samanlaisia olentoja tai toisenlaisia olentoja. Rakkaus kohdistuu aina toiseen, ulospäin, ja sentähden rakkaus ja kehitys kaikessa hyvässä vaatii useita eläviä olentoja olemaan yhdessä. Sentähden käsky kehitykseen, ylöspäin, rakkauteen ja hyvään on sama kuin käsky auttamaan.

Nyt nuo olennot, joita omassa aikaisemmassa kehityksessään epäilemättä vaivasi itsekäs laiskuus, ovat saaneet tehtäväkseen palvella toisia sangen vaikealla, raskaalla tavalla: panemalla synkän naamion kasvoilleen. Ja nämä kaikki pahat enkelit, jotka meitä kiusaavat, ovat itsessään yhtä hyviä kuin mekin ja ovat omassa kehityksessään jo kulkeneet

omaa tietänsä eteenpäin. Millä tavalla he — nämä pahat — nyt voivat vaikuttaa meihin, jos me ihmiset olemme — niinkuin eilen näimme katsellessamme ulkoapäin — luodut aivan mallikelpoisiksi ja puh-taiksi? Kuinka paha voi tarttua meihin? — Tietysti pahan filosofinen välttämättömyys johtuu siitä, että ilman sitä emme oppisi tuntemaan hyvää. Mutta mistä johtuu, että voimme innostua myöskin pahaan? Tämä johtuu siitä, että nämä pahat enkeli-olennot ovat saaneet heittää meihin sitä omaa ole-mustaan, joka ikäänkuin palvelee ainoastaan pahaa. Tietysti tämä on hieman vertauskuvallisesti sanot-tua, mutta voimme sanoa, että he ovat saaneet heittää meihin, meidän käyttövälineisiimme, sielu-ruumiiseemme sitä omaa pahaa ulkopuolista olemus-taan, jonka he taas saivat mukaansa muualta, ulko-puolelta, mukaansa aikaisempaan kehityskautenaan. Sillä tavalla he ovat päässeet yhteyteen meidän kanssamme.

Uudessa testamentissa Paavali esim. nimittää tätä siementä, minkä nämä pahaa edustavat enkeli-olennot ovat saaneet meihin heittää, sanalla *liha*, *sarks* — liha, joka on meissä. Se on meissä sem-moinen olemus, joka ei ole meidän omasta sieluruu-miistamme eikä näkyvästä ruumiistamme, vaan joka on meihin upotettu. Ja tämä „liha” on sielussam-me, sieluruumiissamme, sisäisessä olemuksessamme jonkinlaisena painona, ikäänkuin panostuksena, ihmeellisenä puolena itsessämme, jota emme aina ymmärrä ja joka ei ole meidän omaa itseämme. Ihminen voi selvästi sen huomata. Jos hän kuulee lihan äänen ja sanoo rohkeasti esim.: Mitä sinä turhia juttelet, sinä et ole minä, — se ääni hiljenee.

Mutta jos hän kuuntelee sitä, se riemastuu ja antaa tuntea, että minä itse olen tuo „liha”.

Ihmisen sielunruumiissa on kolme puolta. Siinä on ensinnäkin se, jota nimitämme tunneraumiiksi, joka on hänen tunne-elämänsä. Kaikki meidän tunteemme, halut, himot . . ., ilmenevät meissä siinä. Toinen puoli on se, joka ilmenee ajatuksena. Se kuuluu samaan sieluruumiiseen, mutta on kuin korkeampi puoli siitä. Alempi puoli on tunne-elämä, meille tuttu sielullinen elämä itsessämme, ja toinen puoli siitä sieluolemuksestamme ovat kaikki meidän ajatuksemme. Ja sitten on vielä kolmantena tämä persoonallinen minämme, joka ei suinkaan ole aina varma siitä, että se tahtoo hyvää. Se on kuin jonkinlaisessa keinussa kahden äärimmäisen välissä, hyvän ja pahan, epäitsekään ja itsekkään välillä. Tämä persoonallinen minämme, josta viisaat sanovat, ettei se ole meidän todellinen Itsemme, on tuo hieman epävarma minä, joka tahtoo milloin hyvää, milloin pahaa. Toisen kerran se kallistaa korvansa himojen ja halujen kuiskeelle, toisen kerran se voi kuunnella jaloja kuiskeita sisäisestä tai ulkonaisesta maailmasta. Tämä meidän minämme on siis kolmas puoli tuossa sisäisessä olemuksessamme. Saamme täten itseasiassa kolme olemusta: tunne-elämä, ajatuselämä ja epävarma persoonallinen minuus.

Nyt nämä kolme enkelikuntaa, jotka edustavat pahaa ja sen ilmennystä meille ja joiden „liha” on meissä, suhtautuvat sillä tavalla näihin kolmeen sisäiseen olemuspuoleemme, että lusiferit tuntevat ja vaikuttavat meidän tunteissamme, ahrimanit ajatuksissamme, ja saatanat eli asuurat ovat puolestaan tekemisissä meidän persoonallisen minämme kanssa.

Tämä on siis sielullinen olemuksemme, joka on tuolla tavalla pahan vaikutuksen alainen.

Tämä näkyvä ryysinen ruumiimme on kyllä sekä ulkonaiselta että sisäiseltä, sekä fyysiseltä että eetteriseltä olemuspuoleltaan itsessään pyhä, puhdas ja synnitön. Sentähden esim. Paavali sanoo tästä ruumiista, että se on Pyhän hengen temppele, joka on pidettävä puhtaana ja hyvänä. Ei tule saastuttaa sitä ruumista, jonka saamme luonnolta lahjaksi. Eivät isä ja äiti kykenisi sitä lahjoittamaan, ellei luonto suorittaisi työn. Meillä on tämä fyysis-eetterinen ruumis lainana luonnolta ja meidän tulee olla kiitollisia siitä lainasta, mutta ei sitä väärinkäyttää. Mutta sisäinen, sielullinen olemuksemme on omamme, ja se oma sielumme, jonka tuomme mukamme edellisistä elämistä, on ainakin mahdollisuksiltaan kyllä saastutettu „lihan” kautta. Siinä asuu liha. Ja tietysti meidän näkyvä fyysis-eetterinen ruumiimme on niin lähellä meitä ja meillä on niin suuri valta siihen, että se karmallisesti mukautuu sisäisen sieluolemuksemme mukaan. Se vaikuttaa tähän näkyvään fyysis-eetteriseen ruumiiseen niin, että nuo voimat sieluruumiissamme vaikuttavat juuri siihen voimaruumiiseen, jota nimitämme eetteriruumiiksi. Ja sillä tavalla meidän fyysinenkin ruumiimme kyllä jo varhaisesta lapsuudesta saakka on saastutettu jälleensyntyvän henkemme heijastuksen mukaan sieluomme — heijastuksen, joka on karma. Kun karma tulee mukaan, niin ruumis saastuu silloin sen mukaisesti.

Siis tämä paha, joka asuu omassa sielussamme ja joka tekee sen rikkirevityksi, tämä paha on voitettava. Ihmisen tehtävä elämässä on juuri voitaa

tässä elämässään paha. Hänen tehtävänsä on ikäänkuin lunastaa tämä sielu pois pahan vallasta, puhdistaa se ja tehdä niin kirkkaaksi ja puhtaaksi, että siitä ikäänkuin häviää tuo „liha”. Ja kun hänen sielunsa on taas kuin Luojan kädestä lähtenyt, niin sitten se osaa vähitellen luoda ruumiinkin, näkyvän ruumiin semmoiseksi kuin aikojen aamusta lähtien on tarkoitettu. Ihmisen tulee siis ensin astua voiton tielle, voittaa liha omassa sielussaan, ja sitten muuttaa näkyvä fyysinen ruumiinsa Jumalan kuvaksi, niin kuin alkuaan oli tarkoitus — mikä merkitsee: tehdä se kuolemattomaksi. Ihmisen on itsensä luotava itselleen kuolematon ruumis.

Silloin me tietysti kysymme: Kuinka on mahdollista meidän heikkojen syntisten ihmisten edes puhdistaa omaa sieluamme, voittaa oma sielumme niin, että heitämme ulos siitä tuon lihan? Eihän se ole mahdollista, huoahtavat ihmiset heikkoudessaan, vuosimiljoonien kokemus on osoittanut, että se on mahdotonta. Sentähden on esim. kristinuskossa hyljätty tuo täydellisyysajatus. Sanotaan, että ihmisen on mahdotonta täyttää tuo vaatimus.

Ymmärrämme kuitenkin dogmatiikan kannalta, minkätähden kristillinen kirkko hylkäsi tuon täydellisyysihanteen mahdottomana. Ymmärrämme sen tapahtuneen siitä syystä, että kun kirkko itse kokouksissaan neljännellä, viidennellä ja kuudennella vuosisadalla — eli niillä vuosisadoilla, jolloin kirkko oikeastaan alkoi määrällä uskon sisältöä: millainen usko on oleva, millaiset sen uskonkappalet, dogmit jne. — muodostui kirkoksi nykyisessä mielessä ja eräässä kirkolliskokouksessaan hylkäsi jälleensynty misopin kerettiläisenä ja vääränä, opin,

että ihminen on ollut olemassa ennen syntymäänsä ja syntyy yhä uudelleen maan päälle. Kirkonmiehet päättivät kokouksessaan, että kirottu olkoon se, joka niin uskoo.

Tämä oli kirkolle kohtalokasta, sillä kun jälleensyntymisoppi hylättiin virallisesti ja julkisesti, niin samalla luovuttiin siitä ainoasta järkevistä perusteesta, jonka nojalla ihminen voi ajatella ja uskoa voidensa tulla täydelliseksi, sillä jokaisen kokemus on, että sängen vähän ihminen pääsee eteenpäin yhdessä elämässään, vaikka kuinka yrittäisi — vain pienen matkan täydellisyyden tiellä. Jos hänen koko mahdollisuutensa on siinä, että hän elää vain yhden kerran maan päällä, niin mahdotontahan se on. Mutta jos hän uskoo olevansa olento, joka syntyy uudestaan ja uudestaan, ei hänelle ole käsittämätöntä, että hän voisi tulla täydelliseksi. Ja tiedämme, että itämailla uskotaan niin. Buddha opetti sitä uskoa ja koko buddhalainen maailma on niin uskonut. Mutta kristillinen kirkko sen hylkäsi ja silloin sen oli pakko hyljätä usko siihenkin, että ihminen voisi tulla täydelliseksi—ja samalla usko siihenkin, että ihmiselle on tarpeellista ja välttämätöntä pyrkiä täydellisyyteen — koska sitä ei voinut saavuttaa. Se oli todella kohtalokasta kristikunnalle.

Mutta me ymmärrämme, että paha on voitettava ja että ihmisen on se tehtävä. Kun olemme nyt ymmärtäneet, että paha on tavallaan tullut meihin kuin ulkoapäin — vaikka se on välttämätöntä kehityksellemme — niin, että se iskee meidän omaan luontoomme luonnollisena asiana, niin me samalla ymmärrämme, että se on voitettava ja siitä on saatava jonkinlainen työase. Ei paha ole tarpeeton

olemassaolossa, mutta sen on tultava työvälineeksi, niinkuin esimerkiksi meillä on kirves. Kirveskin on paha, jos sen antaa taitamattoman käteen. Sillä haavoittaa pian kätensä tai jalkansa, ja pieni lapsi saadessaan kirveen hakkaa sillä vaikka mitä. Tämä on selvä esimerkki siitä, että paha on olemassa ja että se on otettava hyvän palvelukseen. Kirves voi olla paha, mutta myöskin hyvä, ja se on välttämätön hyvän palveluksessa. Miten esim. rakentaisimme talojamme, jos meillä ei olisi työaseita, joilla ne tehdään? Samoin esim. tuli on, niinkuin sananlasku sanoo, erinomainen palvelija mutta huono herra. Miten tulisimme toimeen maan päällä ilman tulta? Mutta me emme voi antaa tulelle yliherruutta — se hävittäisi kaiken — vaan meidän tulee käyttää sitä palvelukseemme. Samoin on kaiken pahan laita. Ei se ole itsessään pahaa, se on paha vain siihen saakka, kunnes olemme voittaneet sen ja oppineet sitä käyttämään.

Ja sentähden me kysymme: „Kuinka on meidän meneteltävä pahan suhteen. Missä on meidän apumme ja turvamme?” Seisomme hämmästyneinä ihmisraukkoina. Paha piilee meissä. Ja kuinka meidän on meneteltävä? Voiton tien ensimmäinen ehto on, että tiedämme, missä on se elämä ja mikä on se tajunta, joka on pahan voittanut ja on pahan herra. Missä on se elämä, mihin paha ei koske ja joka hallitsee pahaa? Missä semmoinen on olemassa? Jos kerran on olemassa paha, ja se hyvä, mihin paha ei koske, on piilossa, niin missä se hyvä on? Kun ihminen näin kysyy, silloin ovat aina kaikki uskonnot ja jokaisen ihmisen sisäinen ääni vastanneet: Se on Jumala. Ja tämä sana merkitsee jokai-

selle ihmiselle, että on olemassa jokin voima, tajunta, elämä, järki, henki. . ., joka on pahan yläpuolella, johon paha ei koske, joka on voittanut pahan. Ja se on Jumala.

Kun tarkemmin tutkimme, mikä on Jumala, pääsemme selville siitä, että Jumala on se suuri henki, se suuri Isä maailmankaikkeuden takana, se suunnaton, ääretön elämä ja ainainen sopusointu kaiken olemisen takana, se Isä, joka on täynnä rakkautta kaikkia eläviä kohtaan. Ja ymmärrämme vielä sen toisen puolen tästä, että tässä Isässä elää ainainen Poika — nimittäin ainainen kuva siitä täydellisyydestä, joka on saavutettava ja joka tässä maailmankaikkeudessa heijastuu ehkä eri tavalla — sanokaamme eri aurinkokunnissa ja maailmoissa — niin voimme ymmärtää, että se Poika, se Isässä piilevä täydellisyytajunta tässä aurinkokunnassamme on, niinkuin inhimillisellä kielellä sanomme, Taivaallinen Ihminen, täydellinen ihminen. Meidän on tapana sanoa: Kristus, kosmillinen Kristus, meidän aurinkokuntamme kosmillinen Kristus, se täydellinen Taivaallinen Ihminen, elävä taivaallinen ihminen, joka aina on elänyt tässä aurinkokunnassamme ja on ollut olemassa jo sitä ennen.

Onhan täytynyt tuon ihanteen, tuon täydellisyyskuvan, tuon saavutettavan tavoitteen olla ennenkuin maailma on ollut, ennenkuin aurinkokunta on ollut. Sentähden on totta, mitä pyhässä kirjassa sanotaan, että «Kristus, Jumalan poika, joka oli olemassa ennen maailman luomista ja jonka kautta kaikki on tehty, mitä tehty on», sillä mitä olisi ilman sitä täydellisyyskuvaa voinut syntyä. Jumalan poika on aina ollut koko maailman takana.

Tämä Jumalan poika on siis Jumalan, Isän täydellisyystahto ja -ihanne. Se on kuin arkkitehdin piirustus, vaikka se on elävä piirustus, joka on annettu meidän aurinkokunnallemme. Se on Jumalan poika, se on Kristus, ja se on meidän turvamme. Jos meidät olisi heitetty tänne pelkästään pahan kasvatettaviksi ilman mitään semmoista esikuvaa, jonka kaltaisuuteen meidän tulee kasvaa, olisimme tulleet kuin sattuman orjiksi. Paha olisi heitetty meille kasvattajaksi, mutta ei olisi mitään esikuvaa, minkä mukaan meidän tulisi kasvaa. Silloin ei ennakolta olisi määrätty, mihin päin oppisimme. Mutta jos maailmankaikkeudessa on järkeä, silloin täytyy olla ennakolta näytetty, mihin suuntaan on pyrittävä. Ja tuo ennakolta näytetty ihanne ei ole mikään ulkopuolellamme oleva kuollut piirustus, vaan elävä todellisuus, joka elää meidän maailmasamme ja meissä kaikissa.

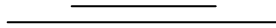
Se täydellisyyskuva, Jumalan kuva, mikä siis on olemassa, on Jumalan kuvana olemassa kaikkialla ja meissä. Meissäkin se piilee ja on kuin elävänä mittana ja mallina, minkä mukaan meidän tulee kasvaa. Ja me kasvamme sitä mukaa kuin voitamme pahaa. Meidän apumme ja turvamme on juuri siinä elävässä Jumalan pojassa, ja on aina maailman alusta saakka ollut siinä. Koskaan ei ole ihmiskuntaa jätetty yksin.

Mutta sitten tuli aika, jolloin tämä Jumalan poika astui ihmisen muodossa maan päälle, pukeutuneena aivan täydellisesti ihmisen muotoon, ja vaelsi maan päällä. Olihan Jumalan poika aina ilmennyt profeettain suun kautta. Kaikissa uskonnonperustajissa oli Jumalan poika puhunut, mutta ei

ollut koskaan niin personoitunut ja täydellisesti ilmentänyt Isää ja hänen rakkauttaan kuin Jeesus Kristuksessa. Sentähden myöskin ymmärrämme, että jos me tahdomme kulkea tiellä voittoon pahan yli, on meidän tietysti heti alussa turvaututtava Kristukseen, valittava Jumalan poika, valittava Kristus avuksemme ja turvaksemme. Eihän mitään muuta turvaa voi olla kuin Kristus, joka aina on ollut. Hänessä oli aina ihmisten turva, mutta hän oli kaukana, kuin saavuttamattomissa ennenkuin hän ilmestyi Jeesus Kristuksessa ja näytti meille Isän ja näytti: näin Jumala rakastaa. Hänessä ei ollut siis vain järki ja ääretön sääli niinkuin Buddhassa, vaan myöskin hyvä tahto, ikuinen, kuolematon, alati armahtava rakkaus, alituinen anteeksianto. Näin Jeesus Kristus ilmensi Isää.

Nyt on siis Jumala juuri Jeesus Kristuksen kautta tullut meitä ihmisiä lähelle ja me voimme aavistaa, minkälainen on Jumala, minkälainen on se rakkaus, jossa vallitsee ikuinen sopusointu ja johon verrattuna paha on ohimenevä todellisuus. Nyt voimme sen ymmärtää. Ja me valitsemme Kristuksen, me valitsemme Jeesus Kristuksen, joka on itse sanonut meille: „Minä olen tie, totuus ja elämä”. Ja me kysymme häneltä, mitä meidän on tehtävä. Ja ennen kaikkea tunnemme koko olemuksessamme, että meidän on uskottava siihen Jumalan poikaan, joka on maailman alusta saakka ollut, mutta myöskin siihen Jeesus Kristukseen, joka oli tämä Jumalan poika ilmenneenä. Meidän täytyy uskoa ja luottaa häneen. Me valitsemme hänet opettajaksemme ja vapahtajaksemme, ja silloin tietysti tahdomme kuun-

nella hänen sanojaan ja kysymme häneltä: Miten
sinä neuvot, että meidän tulee elää?

5

*Kiusausten
voittaminen*

Esitelmä Jyväskylässä 12. 8. 1932

IINHIMILLISEEN VAPAUTEEN pyrkiessään ja voiton sisäistä tietä kulkeakseen ihmisen ensimmäinen tehtävä, hänen ensimmäinen askeleensa tällä tiellä, on saada oikea käsitys uskosta. Ilman uskoa hän ei voi kulkea voiton tietä, ilman uskoa hän ei voi nousta vapauteen.

Mutta mitä sitten usko on? Usko käsitetään usein verrattain pintapuolisesti. Sitä pidetään jonkinlaisena määrättyjen oppien ja ajatuskuvien totena pitämisenä. Ja onhan usko tietysti myöskin uskoa määrättyihin ajatuskuviin, luottamusta joihinkin opinkappaleisiin. Mutta usein myöskin — voimme sanoa melkeinpä tavallisimmin — usko samalla käsitetään jonkinlaiseksi ajatuksen ja järjen kieltämiseksi. Tavallisesti ihmiset kun he puhuvat uskosta — tarkoitan tietysti uskonnollisia, uskovaisia ihmisiä — aina myös ajattelevat ja väittävätkin, että usko on tavallaan järjen vastakohta. Järkeä on jollain tavalla kiellettävä tai otettava vangiksi, ennenkuin

ihminen oikein voi uskoa. Sanoihan Lutherkin nimenomaan, että järki on nakattava penkin alle. Sitten vasta ihminen voi saavuttaa Jumalalle otollisen uskon, kun hän luopuu omasta uppiniskaisesta järjestään. Vasta silloin kun hän lakkaa itse ajattelemaasta, vasta silloin hän voi uskoa. — Niinkuin tiedämme, on tämä käsitys uskosta vieläkin kaikkein tavallisin.

Sentähden muistan, kuinka minua miellytti, kun kerran nuorena kuulin erään juutalaisen rabbiinin saarnaavan ja sanovan, että heidän kannaltaan — nimittäin juutalaisten — usko ei ole järjen kieltämistä, sillä me ihmiset olemme saaneet järjenkin Jumalalta, ja miten olisimme saaneet sen Jumalalta, jos se tulisi kieltää. Itseasiassa onkin uskon laita niin, että se ei voi todellisena syntyä eikä tulla ihmisiin todellisena, vakavana ja luotettavana, jos se vähimmässäkään määrin perustuu ajatuksen ja järjen kieltämiseen. Päinvastoin, usko tulee vasta sitten, kun järki on tullut vakuuttuneeksi siitä, että tässä on uskottava ja luotettava. Sentähden usko oikeastaan syntyy epäilyksestä. Ei ole luotettava sellaiseen uskonnolliseen uskoon, joka ei ole käynyt läpi epäilyksen tulen.

Epäilyksen tuli puhdistaa uskon. Se ihminen, joka aloittaa uskomalla, joutuu epäilykseen, ennenkuin hänen uskonsa saavuttaa todellisen puhdistetun, kultaisen muotonsa. Jos lapselle opetetaan jotain hyvää — esim. hyvää maailmankatsomusta — on tämä kaikin puolin oikein, niinkuin aina teemme parhaan ymmärryksemme mukaan. Mutta lapsi ei oikein saa omakseen sitä uskoa, jonka hän on saanut lapsena, ennenkuin hän nuoruudessaan käy läpi

epäilyksen. On aivan tavallinen ilmiö, että me ihmiset, jotka olemme kasvaneet kristillisessä ilmapiiressä ja oppineet kaikki kirkolliset dogmit lapsena, että nuoruudessamme — ennemmin tai myöhemmin — olemme suorastaan pakotetut omantunnon pakosta heittämään syrjään koko tuon lapsuuden uskon. Ja usein me silloin ainakin viime vuosisadan loppupuolella jouduimme — ja ehkä tälläkin vuosisadalla joudumme — materialismin valtaan. Ainakin silloin ennen me helposti siihen jouduimme, sillä meillä ei tuon kadotetun uskon tilalle ollut muuta tarjolla kuin materialistinen epäily. Ja vasta sitten, kun me elämän kokemuksissa hyvinkin pian huomasimme, että materialismi ei kestä järjen puhdasta tulta, kun me rupesimme todellisella voimalla ajattelemaan elämän kysymystä, vasta kun sen huomasimme, me luovuimme vapaaehtoisesti materialismista.

Samalla tavalla syntyy myös sitten todellinen usko, kun meidän järkemme siitä uskosta iloitsee. Meidän järkemme ja ajatuksemme tulee myöntyä uskoon, myöntää, että tuo ja tuo maailmankuva, tuo tai tuo elämänymmärryksen muoto on järjelle sopiva, valaisee sitä, innostaa ja kirkastaa. Silloin kun meidän järkemme tällä tavalla riemastuu, silloin syntyy meissä usko johonkin tiettyyn elämänymmärrykseen tai maailmankatsomukseen, ja se usko kasvaa alati laajenevana luottamuksena. Sentähden on tärkeätä juuri nykyajan ihmiselle, joka on oppinut ajattelemaan, punnitsemaan, epäilemään, että hän ymmärtää, että uskokin syntyy epäilemisestä, ajattelemisesta, etsimisestä — ei mistään sokeasta luottamuksesta. Ja oikea usko, johon ihmisen

täytyy tulla ennenkuin hän voi lähteä kulkemaan voiton tietä ja nousta inhimilliseen vapauteen, muodostuu hänelle joko nopeasti tai vähitellen.

Eräs tuon luonnollisen ja oikean uskon puoli, eräs opinkappale, johon ihminen totuutta etsiessään joutuu ja jonka hän hyväksyy, on usko Jumalaan. Me kaikki olemme sen ymmärtäneet; kokemuksessa meihin on tullut se usko. Silloin kun ihminen hävitti lapsenuskonsa, hän luuli hävittäneensä uskonsa Jumalaan. Mutta kun hän epäili ja ajatteli, hänessä kasvoi ja kirkastui usko Jumalaan. Hän huomasi, että järjen ei ole ollenkaan vaikea uskoa Jumalaan, kun sitä ei määritellä sillä tavalla, että järki ei hyväksy sitä. Järki uskoo siihen suureen elämään, joka on kaikkialla, se uskoo siihen Jumalaan ja jumalalliseen rakkauteen, joka syleilee koko maailmankaikkeutta.

Ei ole vaikea uskoa, jos on ensin epäillyt ja sitten huomannut, että elämässä on järjestystä, kasvatusta, johtoa ja rakkautta. Silloin usko Jumalaan tuossa salaperäisessä yleisessä merkityksessä ei ole mikään vaikea, jos ihminen on saanut tämän sisäisen vakaumuksen eli uskon Jumalaan, jota voi myös nimittää uskoksi Isään. Ihmisen mielestä Jumala voi kuvastua Isänä, jota hän lapsena ei voi määritellä ja ymmärtää, mutta jonka rakkauden hän tuntee ja näkee. Silloin voi hänen mielestään myöskin uskoa, että Isä jokaiselta lapseltaan odottaa ja tahtoo jotain. Ihmisen on helppo ymmärtää, että tuo Isän tahto voi olla, niinkuin Jeesus Kristus on sanonut, inhimillinen täydellisyys.

Järjellemme ei ole ollenkaan vaikea uskoa, että olemme olemassa sitä varten, että pyrkisimme ja

tulisimme täydellisyyteen. Sitä ei ole vaikea uskoa, sillä meidän on helppo ymmärtää, että jos olemassaololla on jokin tarkoitus, on sen tarkoituksen oltava meidänkin ymmärrettävissämme. Sen täytyy olla jotain semmoista kehitystä, joka tekee meidänkin olemassaolomme järjelliseksi ja käsitettäväksi. Meidän ei ole vaikea ymmärtää ja uskoa, että se tarkoitus voi olla juuri täydellisyys. Jos tunnemme sen sisässämme, omatuntonne ja järkemme hyväksyy sen ja näemme sen sisäisellä aavistuskyvyllämme. Eikä meidän vaikea ole vaikea selittää itsellemme, että ihmisen elämän täytyy olla jatkuvaa.

Meidän järkemme helposti hyväksyy sen, että ihminen ei voi olla olemassa vain tämän kerran, sillä tässä yhdessä elämässä ei voi yhtäkkiä saavuttaa täydellisyyttä. Jos ihminen kuoltuaan häviää olemattomiin, ei elämällä voi olla mitään tarkoitusta — ei ainakaan mitään muuta tarkoitusta kuin se, mikä mahtuu tähän yhteeseen elämään. Mutta jos hän käsittää, että täydellisyys on inhimillisen elämän päämäärä, ymmärtää hän, että elämän täytyy jatkua kuoleman jälkeen. Ja kun hän sen kerran myöntää, ymmärtää hän, että elämää on voinut olla ennen syntymääkin. Miksei ihmisen elämä voisi olla niin pitkä, ettemme näe sen alkua eikä loppua? Miksei ihminen voisi syntyä monta kertaa, että hän kasvaisi ja oppisi ja omasta halustaan pyrkisi lopulta täydellisyyteen? Ei hänen järkensä vastusta tätä ajatusta, että hän on ikuinen henkiolento, joka käy koulua uudestaan ja uudestaan tässä näkyvässä elämässä. Ei se ole mahdotonta hänen järjelleen. Ja silloin hänelle muodostuu oikea uskon perusta; silloin hän

uskoo Jumalaan ja inhimillisen elämän päämäärän saavuttamismahdollisuuteen.

Ja silloin kun hänellä on tämä usko, voi hän ryhtyä kulkemaan voiton tietä. Hän voi pyrkiä inhimilliseen sisäiseen vapauteen kaikkien omien heikkouksiensa ja syntiensä yli. Hänen taistelunsa ei ole millään tavalla toivotonta, hänellähän on ikuisuus edessään. Hänen pyrkimyksensä ei ole turha, sillä hänen työstään ei voi mitään mennä hukkaan. Hän pyrkii ja voittaa. Ja oli voitto kuinka pieni tahansa, on hän jotain saavuttanut ja se jää häneen. Me ihmisethän olemme kasvattaneet eri puolia itsessämme, olemme kasvaneet laiskemmin tai ahkerammin. Toisella on rikollisia taipumuksia, toisella on pikemmin taipumuksia hyvään, mutta onhan jokaisessa ihmisessä itsekkyyttä, tietämättömyyttä, epätäydellisyyttä, heikkoutta. Sentähden jokainen pyrkijä tuntee, että hän on itseasiassa yksimönistä. Hän on veli veljien joukossa ja hän kulkee tiellä niinkuin kaikki muutkin, sillä me olemme ikuisia vaeltajia. Silloin ihminen on saavuttanut tämän oikean uskon, jonka kohteena on myöskin Kristus.

Niinhan eilen puhuttiin täydellisyydestä ja pyrkimyksestä siihen, ja todettiin, että sitä ei voi ajatella ilman sitä elämänvoimaa, joka kutsuu ja vie siihen täydellisyyteen; joka kasvattaa ja nostaa ihmistä, kehottaa ja opettaa häntä kulkemaan ja joka on Kristus, Jumalan poika, Isän ihannekuva. Meistä kaikista on välttämätön ja oikea usko se, joka — sitten kun ihminen on saanut selvän ja oikean kuvan maailmasta — kohdistuu tähän Kristukseen, joka on täydellisyyden mittapuu, täydellinen ihminen ja

täydellinen Taivaallinen Ihminen. Ja ihmisen usko on yleisesti sanoen uskoa Kristukseen silloin, kun hän alkaa kulkea voiton tietä vapautta kohti. Se on uskoa Jumalan poikaan, uskoa siihen elävään todellisuuteen, joka meidät kaikki voi vapahtaa ja pelastaa. Ja silloin on luonnollista, että ihminen kysyy, mitä hänen on tehtävä ja miten meneteltävä. Vaikka ihminen kuuluisi mihin uskontoon tahansa, niin kun hän on nähnyt tuon täydellisyyden personoituneena jossain persoonassa, niinkuin esim. buddhalainen Buddhassa, on luonnollista, että ihminen kysyy: Eikö tuo ihminen, joka näytti täydellisyyden, ole neuvonut mitä tulee tehdä? Ja silloin, kun me käännyimme oman kristikuntamme Mestarin Jeesus Natsarealaisen puoleen, saamme selviä neuvoja ja viittauksia, miten meidän on kuljettava elämässä ja rakennettava omaa sisäistä elämäämme.

Kaikki tunnemme ne viisi käskyä, jotka Jeesus Kristus on antanut antaen niiden edellä käydä tuon käskyn: «Rakasta Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistäsi niinkuin itseäsi.» Siinä on jumalallisen lain perustus ja täyttymys, sillä täyttymys on juuri sitä, että rakastamme toinen toistamme. Ja tuon käskyn Jeesus mainitsee kuin kaikkia käsittävänä yhteiskäskynä. Mutta sitten hän antaa ne viisi käskyä, jotka ovat vuorisäärnassa. Niitä meidän tulee koettaa noudattaa. Ja ihminen, joka pyrkii eteenpäin vapautta, täydellisyyttä kohti, hän koettaa noudattaa jokapäiväisessä elämässään näitä Jeesuksen viittä käskyä. Ja kun hän niitä noudattaa, silloin myöskin elämä esiintyy hänelle ihmeellisenä todellisuutena, aivan uudessa valossa kuin ennen. Elämä nimittäin

tulee hänen eteensä kaikessa pahuudessaan ja kiusaavuudessaan.

Hän joutuu tekemisiin juuri näiden kolmen kiusaajaluokan kanssa, joista eilenkin oli puhetta. Hän joutuu silloin sielussaan kosketuksiin sekä asuurain eli saatanain että ahrimanien ja myös lusiferien kanssa. Hän ei alussa tiedä niistä mitään, ei keitä ne ovat. Hän ei näe ja tiedä, että tässä on taistelu joitakin henkivaltoja vastaan, niinkuin Paa-vali sanoo, vaan hän tuntee ainoastaan erilaisia kiusauksia ja tuntee kuin hän kulkisi tiellä ja että ne kiusaukset on voitettava. Näitä kiusauksia nimitetään Uudessa testamentissa myös „perkeleeksi, maailmaksi ja omaksi lihaksi”. Ihmisellä on taistelu niitä vastaan. Perkeleeksi nimitetään asuuroita eli saatanaita, maailmaksi ahrimaaneja ja omaksi lihaksemme lusiferejä.

Uudessa testamentissa kerrotaan Jeesuksestakin, kuinka häntä kiusattiin, kun hän oli saanut Jordan-kasteen ja vetäytynyt erämaahan. Nuo Jeesuksen kolme kiusausta ovat myöskin juuri niitä kiusauksia, jotka tulevat jokaisen pyrkijän eteen. Ne tulivat yhdellä kertaa Jeesuksen luo ja hän voitti ne samassa, koska evankeliumein kertomus on tuommoinen lyhyt kertomus ihmissielun historiasta, ja toiseksi, koska Jeesus oli semmoinen persoonallisuus, joka näytti omassa persoonallisuudessaan, miten meidän on meneteltävä. Meille ne eivät ehkä tule samassa järjestyksessä eivätkä niin selvinä, vaan jokapäiväisessä elämässä, silotetussa ja vähäisessä muodossa. Mutta kuitenkin on jokaisen täydellisyyden tiellä kulkijan voitettava juuri nuo kolme kiusausta.

Niistä on ensimmäinen se, josta kerrotaan Matteuksen evankeliumissa, että kiusaaja tuli Jeesusken luo ja sanoi hänelle: „Jos olet Jumalan poika, niin käske, että nämä kivet muuttuvat leiviksi.” Mutta hän vastasi ja sanoi: „Kirjoitettu on: Ihminen ei elä yksistään leivästä, vaan jokaisesta sanasta, joka lähtee Jumalan suusta.”

Tuo kiusaus tulee kaikille ihmisille siinä muodossa, että se sanoo: Sinä tarvitset leipää, tee näistä kivistä leipää. — Mutta se leipä, jota ihminen tarvitsee omassa ajatuksessaan ja mielikuvituksessaan tässä näkyvässä maailmassa, ei suinkaan ole pelkkä leipä, vaan on leivänkin suhteen se tyydytys, jonka se antaa. Ihminen tarvitsee kyllä ravintoa pypsyäkseen hengissä, mutta hän huomaa sangen pian, ettei hän tule toimeen pelkästään syömisellä, vaan tarvitsee paljon muuta elääkseen ja viihtyäkseen täällä. Ihmisen persoonallinen luonto on sellainen, että se sanoo meille — juuri tuon „lihan” nojalla — että sinun täytyy nauttia, koko näkyvä elämä on tehtävä sellaiseksi, että siitä on sinulle aistillista nautintoa. Ja sentähden leipä ei merkitse ainoastaan ravintoa, vaan kaikkia mahdollisia keinoja nautintojen saavuttamiseksi. Näitä keinoja nimitetään Uudessa testamentissa tuolla yhdellä nimellä „leipä”. Ja kun kiusaaja sanoo ihmiskunnalle, jokaiselle ihmiselle, joka kulkee täydellisyyden tiellä: „Jos sinä olet oikea ihminen ja jumalallinen olento, muuta nämä kivet leiviksi”, niin se on kiusaus, joka sanoo ihmiselle: „Sinun tulee hankkia kaikenlaisia keinoja nautintojen saavuttamiseksi!”

Tavallaan tämä kiusaus on juuri se, joka saa meidät luomaan aineellista kulttuuria ja sen yhtey-

dessä kaikenlaisia mukavuuksia ja keinoja, jotka helpottavat meidän oloamme ja tekevät sen mukavaksi ja hauskaksi. Teemme tässä näkyvässä elämässä kaikenlaisia keksintöjä, jotka kaikki ovat omiaan pitämään meitä kiinni nautinnoissa. Voimemehan tietysti ne kaikki voittaakin, mutta kulttuuri tässä merkityksessä tekee elämän mukavaksi, ja silloin kiusaus pukeutuu tähän muotoon: „Kunhan vain saavutat paljon rikkautta, silloin sinulla on kaikki nuo käytettävissäsi!” — Siinä on tuo lusiferiltä tuleva ensimmäinen kiusaus. Eiväthän itseasiassa kaikki nuo asiat ole pahoja — eivät junat, radiot, autot, lentokoneet jne. Päinvastoin, ne ovat suuri saavutus. Mutta kaikki nuo voivat muuttua kahleiksi ihmiselle. Eiväthän kauniit vaatteet sinänsä ole mitään pahaa, eikä hyvä ruoka ja juoma liioin. Mutta silloin kun ne muodostuvat ihmiselle kahleiksi, jotka sitovat hänen sielunsa, silloin ne ovat pahoja. Kaikki pahahan on relatiivista, ja nuo asiat ovat pahoja silloin, kun ne sitovat ihmisen sielun.

Kun kiusaus valtaa ihmisen, niin hän tahtoo kultaa, että voisi tyydyttää kaikkia haluunsa ja intohimojaan, jotka hänessä heräävät: „Minä tahdon nauttia — ja rikastua, jotta voisin nauttia. Nautintonihan ovat aivan viatonta laatua. En minä tahdo muuta kuin lentää lentokoneessa ja ajaa autolla, asua hyvissä hotelleissa, nauttia taiteesta, käydä konserteissa kuuntelemassa laulua ja soittoa, ja tahdon tietysti myös hyvän ja kauniin puolison jne. Ja kaikkea tätä voin paremmin saada, kun minulla on rikkautta.” — Niin kiusaaja ihmisessä puhuu ja ihminen vakuuttaa itselleen, että nyt minun täytyy

saada lisätuloja ja rikastua jne. Ihminen on silloin lusiferin vallassa. Mutta ihmisen omatunto ja sydän kuiskaavat: „Sinun on voitettava nuo kiusaukset. On paha, että sinun sielusi on sidottu. Sinun täytyy vapautua kiusauksista, kuljitpa sitten kerjäläisen ryysyissä tai olit samettiin puettuna kuninkaan istuimella. Mikään ei saa sinua sitoa, missään ei sydämesi saa olla kiinni. Sinun täytyy voittaa kaikki kiusaukset!”

Jeesus sanoo: „Voitto on siinä, että muistat, että ihminen ei elä ainoastaan leivästä, vaan jokaisesta sanasta, joka lähtee Jumalan suusta.” Ihmisen täytyy ymmärtää, että kaikissa nautinnoissa on vain puoli elämää. Jos ihminen saa kaikkea, hän huomaa, kuinka tyhjää elämä on. Jos ihmisellä on aina mitä hienoimpia ruokia edessään kultavadissa, voi hän kadehtia köyhää, joka juo raikasta vettä. Hän ei tiedä, miltä maistuu pieni hapanleivänpalanen, jota kerjäläistyttö nakertaa, sillä hänellä on aina kaikkia hyviä leivoksia. Hän väsyä lopulta kaikkiin mukavuuksiin ja ihmeellisiin vaihteluihin. Tuo kaikki voi muodostaa korkeintaan puolet hänen elämästään, sillä hän tarvitsee välttämättä sitä toistakin puolta, että hän kuuntelee jokaista sanaa, joka lähtee elävän Jumalan suusta. Se merkitsee, että hänen täytyy, jos hän tahtoo olla ihminen, kääntyä itseensä ja oppia kuuntelemaan hengen ääntä omassa itsessään.

Ihminen ei voi saavuttaa maallista onnea eikä tyydytystä, jos hän jättää hengen kuiskeet syrjään eikä tahdo avata sieluaan taivaallisille harmonioille. Hänen täytyy avata sisäisimmän henkensä portit, jotta hän voisi saada valaistusta itse elämään. Vasta

sitten, kun hänelle tulee nautinnoksi kuunnella kaikkea tuota, mikä tulee sisästä: suuria ajatuksia, mahtavia rakkaustunteita toisia kohtaan, auttamistunteita, kieltäytymishaluja, halu kieltäytyä hyvistä ruuista, ihmeellisistä vaatteista ja hienoista asumuksista, halu tulla köyhäksi — silloin vasta hän alkaa voittaa lusiferien kiusauksia. Jos hän ei tunne tuota halua, hän kuolee omaan kurjuuteensa. Mutta kun ihminen tahtoo avata sielunsa noille aatteellisille arvoille, jotka lähtevät sisästä päin ja tulevat hänen sieluunsa innoittavina, käskevinä, inspiroivina, kun hän alkaa kaivata noita inspiraatioita, tätä elävän Jumalan sanaa, silloin hän alkaa voittaa lusiferien kiusauksia. Eivät ne ole kiusauksia hänelle enää. Hänelle on yhdentekevää, miten hän vaattettaa itseään, syö, juo, asuu . . . sillä hän etsii Jumalan valtakuntaa ja tuo kaikki on silloin hänelle yhdentekevää. Hän etsii sitä, mikä tulee korkeudesta; kaikki muu muuttuu toisarvoiseksi. Hänen elämänsä on sisäistä laatua. Hän todella muuttuu eläväksi henkiseksi ihmiseksi.

Sille ihmiselle, joka jo kulkee totuuden tietä, voiton tietä eteenpäin, ihmiselle, joka pyrkii, eivät kiusaukset enää tule niin räikeässä muodossa kuin edellä esitimme. Ne voivat tulla paljon hienommassa muodossa, mutta kuitenkin tähdäten siihen, että hänen pitäisi saada rikkautta tai muuta, jota voi nimittää omakseen. Ihminen voittaa tuon kiusauksen ainoastaan silloin, kun hän sanoo: „Minä en omista mitään. Tulen tänne aivan alastomana ja paljaana, ja niin täytyy minun myöskin lähteä täältä. Vaikka minulla olisi kokonainen kuningaskunta,

olen kuin taloudenhoitaja ja vastuussa elämälle ja Jumalalle.”

Ihminen ei siis, kun hän kulkee itsekasvatuksen, voiton tiellä, sano, jos hän on rikas: „Nyt luovun koko tästä rikkaudesta.” Hänen täytyy kyllä osata sanoa niinkin. Sanoihan Jeesus nuorukaiselle, joka oli rikas: „Mene ja myy, mitä sinulla on, ja anna köyhille, ja sinulla on oleva aarre taivaissa.” Hengessään ihmisen täytyy jaksaa niin tehdä, hengessään ihmisen täytyy sanoa: „Jos minulla on jotakin, olen valmis antamaan sen pois tällä hetkellä, jos niin tarvitaan.” Mutta hän ei tee sitä umpimähkään. Hän kysyy Jumalalta, mitä hänen pitää tehdä. Hän pitää myöhempänä saavutuksenaan sitä, että hän saisi elää köyhänä.

Onhan elänyt sellaisia ihmisiä, jotka ovat saaneet luopua kaikesta. Oli Fransiskus Assisilainen, oli Jeesus Kristus, oli Leo Tolstoi. Jotkut ihmiset saavat näin tehdä, mutta se on ikäänkuin korkea saavutus. Kun ihminen on lähellä täydellisyyttä, silloin hän saa tulla kuin kerjäläiseksi. Ennen sitä hän ei saa olla sellainen kerjäläinen, jossa asuu rikkauten halu tai kateus. Kaiken tulee olla sulaa riemua ja iloa. Sentähden ihminen, joka on rikas, kysyy Jumalalta: „Kuinka minun tulee tehdä?” Ja hänen omatuntonsa vastaa: „Niin ja niin sinun tulee tehdä. Muista, että sinä olet taloudenhoitaja ja saat tehdä tiliä minulle.” — Näin hän saa tehdä kulkiesaan sitä ihannetta kohti, joka on meidän kaikkien totuuteen pyrkivien ihanne — että enää ei tarvitse ulkonaisestikaan mitään omistaa.

Toinen kiusaus on ahrimanien kiusaus. Tästä kiusauksesta kerrotaan lyhyesti evankeliumissa näin:

„Perkele otti hänet mukaansa pyhään kaupunkiin ja asetti hänet temppelin harjalle ja sanoi hänelle: ‘Jos olet Jumalan poika, niin heittäydy tästä alas, sillä kirjoitettu on: Hän antaa enkeleilleen käskyn sinusta, ja he kantavat sinua käsillään, ettet loukkaisi jalkaasi kiveen.’ Jeesus sanoi hänelle: ‘Myös on kirjoitettu: Älä kiusaa Herraa, Jumalaasi.’” Tämä on ahrimanien kiusaus, ja tahdon siitä lyhyesti puhua.

Se on kiusaus, joka sanoo ihmiselle: Sinä joka olet lahjakas — kiusaaja aina sanoo, että olet lahjakas — sinun täytyy tulla ihmisten kunnioittamaksi ja rakastamaksi. Siihen kiusaukseen sisältyy usein tuo, jota on kuvattu sanoilla: heittäydy alas, ja enkelit kantavat käsillään sinua. Siis: minä olen jo korkea ja etevä, ja minun tulee näyttää ihmisille, kuinka etevä minä olen, ja ihmiset tunnustavat sen silloin. Lyhyesti sanoen se kiusaus kohtaa ihmistä sanoen: Ei sinun tarvitse mitään tehdä, osaat jo kaikkea. Lahjakkaalle olennolle voidaan asettaa tällainen kiusaus. Kysymyksessä voi olla ihminen, joka tahtoo tulla soittoniekaksi ja tuntee sitten sisässään, että hänen täytyy tulla niin eteväksi, että hän saavuttaa kunniaa. Tai sanokaamme, että joku tahtoo tulla laulajaksi ja niittää kunniaa laulullaan. Silloin kiusaajan ääni sanoo: Sinulla on jo kaunis ääni, mene ja laula. Niitä kunniaa. Olet lahjakas, kyllä sinä osaat.

Tämä vertaus tuntuu ehkä etsityltä, mutta muistan kyllä useita tapauksia, jolloin joku ihminen on tehnyt sen erehdyksen, että on luullut: „Näkymättömän maailman enkelit kyllä tulevat ja palvelevat minua, sillä minähän tarkoitan vain parasta. Tah-

don ilahduttaa ihmisiä ja olla hyödyksi, ja tietysti minä osaan julkisuudessa esiintyä.” Ja sen tehdesään se ihminen todella sitten syöksi temppelein harjalta, eivätkä enkelit tulleet auttamaan.

Valaistakseni tätä pienellä esimerkillä kerron erään tapauksen. Kerran oli ihminen, joka uskoi johonkin filosofiseen oppiin ja piti siitä esitelmän. Hän oli kirjoittanut esitelmänsä ja luki sen. Ihmiset, jotka kuuntelivat, taputtivat esitelmän loputtua hänelle käsiään. Ja esitelmänpitäjä huomasi, että esitelmä oli tehnyt hyvän vaikutuksen. Hänessä nousi omanarvontunne, ja hän ilmoitti: Silloin ja silloin pidän taas esitelmän ja jatkan toisesta asiasta tämän filosofian yhteydessä. Jostain syystä hän ei kirjoittanut sitä esitelmäänsä. Hänellä ei luultavasti ollut oikein aikaa sitä kirjoittaa. Hänen filosofiansa oli laadultaan hyvin ihanteellista ja hän ajatteli: Nyt minä puhun vapaasti. Seuraavalla kerralla oli paljon väkeä tullut koolle, eikä hänellä ollut kirjoitettua esitelmää, sillä hän ajatteli: Minä tiedän, mitä minun pitää sanoa. Olenhan tuhat kertaa ajatellut niitä asioita. Tietysti menestyn yhtä hyvin kuin viime kerralla.

Hän alkoi esitelmänsä sujuvalla lauseella, mutta sai kokoon tuskin viisi, kuusi lausetta . . . viimeinen lause oli filosofisesti aivan mahdoton. Syntyi hiljaisuus. Hän kalpeni ja näytti voivan pahoin. Sitten eräs herrasmies ehdotti, että ehkä ottaisimme keskusteltavaksi tämän asian. Ja sillä tavalla tilanne pelastettiin. Mutta tuo puhuja oli noussut temppelein harjalle ja ajatellut saavansa kunniaa. Hän oli ajatellut, että kaikki henkiset voimat tulevat tietysti auttamaan häntä. Oli kuin hänet olisi syösty temp-

pelin harjalta, kun enkelit eivät tulleetkaan häntä auttamaan. Sillä tavalla käy aina, kun ihminen ajattelee, oli asia kuinka pieni tahansa, että kyllähän tässä pärjää, ei minun tarvitse tehdä niin paljoa työtä eikä nähdä vaivaa. Se on esimerkki inhimillisestä laskelmoinnista. Ihminen tahtoi mielellään niittää kunniaa, mutta ei tekisi työtä sen puolesta. Hän on kunnianhimoinen, vaikka ei ymmärrä eikä välitä siitä, kuinka kunnia on saavutettavissa. Mutta kunnian tavoittelu tällöin on Jumalan kiusaamista. Ihminen saavuttaa silloin vain häpeää.

Mutta jos ihminen tekee työtä saavuttaakseen sen pyhyiden tai taidon, jota hän tavoittelee, silloin hänestä katoaa kunnianhimo, sillä mitä hän enää tekee kunnialla, joka tulee pitkälistien ponnistelujen jälkeen. Se tuntuu kyllä hyvältä, koska se on rakkauden osoitus ihmisten puolelta, mutta hän itse on nöyrytynyt ajan kuluessa. Jokainen suuri taiteilija, runoilija tai kuka tahansa, joka on niittänyt kunniaa maailmassa luomalla sellaisia teoksia, jotka todella elävät läpi aikakausien, jokainen sellainen ihminen on sängen kylmä ja välinpitämätön ihmisten kunnialle, heidän osoittamalleen kunnioitukselle. Hän tietää kyllä, että hän voi olla sen arvoinen, koska hän on itse tehnyt paljon työtä. Mutta hän ei ole osannut eikä jaksanut sitä työtä tehdä omaa kunniansa ajatellen, vaan työtä tehdessään hänestä on hävinnyt kunnianhimo ja hän on jäänyt vain ajattelemaan työtään, sitä kauneutta ja ihanuutta, jota hän tahtoi tuoda esille. Hänestä on tullut ikäänkuin Jumalan palvoja, palvelija. Hän on työnsä ohella kehittänyt palvelijaksi, Jumalan sanansaattajaksi. Kunnian tavoittelija ei hän enää ole. — Tämä kiu-

saus tulee ihmiselle niin monenlaisessa muodossa sentähden, että siinä on juuri opittava, että kaikki saavutus on tuleva ponnistuksen jälkeen ja ikäänkuin ansiosta.

Kolmannesta kiusauksesta, joka tulee saatanain eli asuurain taholta, kerrotaan evankeliumissa: „Taas perkele otti hänet mukaansa sangen korkealle vuorelle ja näytti hänelle kaikki maailman valtakunnat ja niiden loiston ja sanoi hänelle: ‘Tämän kaiken minä annan sinulle, jos lankeat maahan ja kumarrat minua’. Silloin Jeesus sanoi hänelle: ‘Mene pois, Saatana, sillä kirjoitettu on: Herra, Jumalaasi, tulee sinun kumartaa ja häntä ainoata palvella’.” — Siinä on se kiusaus, jota lyhyesti sanomme vallanhimoksi. Vallanhimoinen ihminen tahtoo vallita ja hallita ajatellen, että hänet on luotu hallitsemaan ihmisiä. Hänen pitää saada valtaa vaikka koko maailman yli, sillä hän osaa järjestää ja hallita kaikkea.

Niin puhuu vallanhimo ihmisessä. Ja jos ihminen ei ole sitä voittanut, vaan jos se elää hänessä ja pitää häntä orjanaan, silloin hän todella voi hetkeksi saavuttaa jotain valtaa, mutta senjälkeen hänen lankeemuksensa on syvä. Hän saa kokea sitä, että hän joutuu itse jonkun toisen ihmisen vallan alaiseksi. — Tämä kiusaus on voitettavissa ainoastaan siten, että ihminen sanoo sille kiusaajalle: «Minua ei ole kutsuttu minkäänlaiseksi hallitsijaksi, minua ei ole pantu minkään valtiaaksi. Jumalaa ainoastaan tulee kumartaa ja palvella.” Toisin sanoen, ihminen ei siis saa langeta siihen kiusaukseen, että hänen alempi persoonallinen minänsä saisi olla vallassa ja hallita häntä itseään ja maailmaa, vaan hänen on tultava siihen, että hänen ylempi itsensä hallitsee ja

vallitsee. Sillä tavalla ihminen pelastuu tästä kolmannesta kiusauksesta eli niiden asuurain ja saatanain vallasta, jotka tahtovat viedä häntä mustaan magiaan.

Olemme näissä esitelmissä puhuneet ulkonaisesta ja sisäisestä vapaudesta ja niistä oloista, jotka välttämättömyyden pakosta joskus tulevat syntymään maan päälle, oloista, joissa veljeys on vallitseva. Muistakaamme, mitä puhuttiin ja mikä on välttämättömyyden pakosta, että yhteiskunnalliset ja valtiolliset kysymykset voitaisiin oikein ratkaista; muistakaamme, että uudessa yhteiskunnassa on aina otettava veljeys mukaan. Kun tätä ajattelemme — ja sitä sisäistä voittoa, jonka ihminen voi saavuttaa — kun ymmärrämme, että tuo kaikki voi toteutua, niin ymmärrämme myös, millaiselta elämä silloin on näyttävä maan päällä. Ja silloin voimme kysyä: Millä tavalla me ihmiset, jotka sisäisesti vapaudumme, voisimme tehdä työtä sen puolesta, että ihmiskunta vähitellen ulkonaisestikin vapautuisi?

Silloin tahdon mainita erään näkemyksen, mikä minulla aina on ollut. Ei se ole mikään niin erikoinen näkemys, mutta se on kuitenkin totuuden pohjalla, ja se metodi, mikä siinä näkemyksessä kuvastuu, tuntuu minun järjellenikin melkein ainoaksi mahdolliseksi ratkaisuksi yhteiskunnallisessa kysymyksessä. Se näkemys on sen suuntainen, että ne ihmiset, jotka ovat jo vähän vapautuneet sisäisesti ja alkaneet kulkea vapautta kohti voiton tietä pitkin, ne ihmiset, jotka ovat heränneet tietoon siitä, että ihmisten tulee rakastaa toisiaan, että he koettaisivat aloittaa uutta elämää maan päällä, uutta yhteiskunta-

elämää. Ja se ei tapahtuisi suinkaan sillä tavalla, että he erottautuisivat vanhasta yhteiskunnasta. Se tapahtuisi ennen kaikkea sillä tavalla, että ne ihmiset, jotka tämän uuden elämänymmärryksen ovat saavuttaneet ja sisänsään tietävät, että veljeys täytyy tulla mukaan silloin, että ne ihmiset liittyisivät yhteen, niinkuin nykyään liitytään yhteen pieniin seuroihin, mutta eivät jättäisi asioita vain seuran kannalle, eivät tyytyisi siihen, että pitävät vain yhteisiä kokouksia ja keskenään kohottavat toisiaan soitolla ja laululla, puheilla, opetuksilla, keskustelulla . . . vaan että he liittyisivät yhteen myös jokapäiväisessä käytännöllisessä elämässä, että — minun näkemykseni mukaan — joka paikassa maapallolla, missä sellaisia ihmisiä on, he siirtyisivät asumaan yhdessä.

Sanokaamme esimerkiksi, että jossain kaupungissa on jokin määrä teosofeja. Nämä silloin liittyvät yhteen ja menevät esimerkiksi yhdessä asumaan johonkin esikaupunkiin. He valitsevat jonkin maan alueen ja rakentavat sinne pieniä asuntoja eri perheille, ehkä myöskin yhteisen rakennuksen, jossa voidaan yhdessä asua. Sitten he järjestäisivät yhdessä aineellisen elämänsä sillä tavoin työtä ja rahaa säästävästi, että jokainen vakava ihminen, joka kuuluu tähän yhteisöön, saa aineelliset olosuhteensa jokseenkin taatuiksi.

Tarkoitin, että veljeys on toteutettavissa juuri sillä tavalla, eikä siten, että toinen ihminen asuu suuressa marmoritalossa, jossa hänellä on yksin käytettävissään 50—100 huonetta, niinkuin tänä päivänä tapahtuu Amerikassa, ja toinen ihminen taas asuu mökissä, jossa asuu neljäkin perhettä yhdessä

huoneessa, niinkuin meilläkin täällä Suomessa tapahtuu. Sellaista ei saisi mitenkään tapahtua niiden ihmisten kesken, jotka ovat heränneet kulkemaan voiton tietä inhimillistä vapautta kohti ja jotka ymmärtävät, että veljeys tähtää siihen, että inhimilliset olosuhteet järjestettäisiin noissa tulevissa yhteiskunnissa niin, että elämä niissä olisi kaikille jokseenkin tasa-arvoinen. Kaikki tekisivät kyllä omaa työtään, mutta he järjestäisivät raha-asiat siten, että maksaisivat tuloistaan tietyn prosentin yhteiseen kassaan niin, että se peittäisi menot tuosta yhteisestä asumis- ja ruokailumahdollisuudesta. Jos joku tahtois syödä vähän muutakin kuin mitä tavallisesti syödään, olkoon hänellä siihen vapaus. Ja jos joku tahtoo pitää itsellään enemmän huoneita, olkoon siihenkin vapaus. Mutta kaikessa on minimivaatimus se, ettei kukaan saa asua liian ahtaasti eikä syödä liian huonosti.

Rakkauden täytyy järjestää nämä asiat, ja tulevaisuuden yhteiskunnissa juuri rakkaus tulee järjestämään tällaiset asiat — korkeampi rakkauden vaatimus. Ja jos tätä voidaan toteuttaa pienissä yhdyskunnissa, voidaan sitä elää ja toteuttaa suurisakin yhteiskunnissa. Kun esimerkiksi nähdään, kuinka nuo pienen yhdyskunnan ihmiset ovat onnellisia, kuinka puute, taudit ja kaikki sellainen pakenee heidän luotaan ja heillä on hauska ja hyvä olla, syöpyy se suuremman yhteiskunnan aivoihin ja he ymmärtävät silloin, että noin täytyy heidänkin tehdä. He jatkavat sitten sitä.

Ja jos yhteiskunnat ovat silloin sellaisia, ettei ajatella vain toisten ryöstämistä, vaan että on syntynyt Suur-Eurooppa, jossa kansainväliset rajat on

poistettu, ja esim. ei ole enää eri rahoja, vaan yksi, samanlainen raha, silloin tulee myöskin eri maissa selvemmäksi tuo, että olot näissä yhteiskunnissa on järjestettävä veljeyden pohjalle.

Tätä nykyistä epäveljellistä elämää emme saa jatkaa enää, tätä elämää, jossa olemme valmiit käymään sotia, tappamaan toisiamme ja hävittämään kaikki, mitä vuosituhansien aikana olemme rakentaneet, ja jossa toisaalla ihmiset näkevät nälkää, mutta toisaalla ruokaa hävitetään, viljaa poltetaan. Meidän täytyy ymmärtää, että vähitellen on otettava veljeys lukuun yhteiskuntaelämässä maan päällä. Jos emme tahdo ryhtyä sitä toteuttamaan, emme tiedä, mitkä kurjuudet meitä ihmisiä silloin odottavat.

Näemme, kuinka luontokin on pahoillaan ihmisen itsekkyydestä. Luontokin tahtoo muistuttaa onnettomuuksilla ja vahingoilla: Muistakaa, ihmiset, että alatte elää parempaa elämää keskenänne!

Tämä kysymys on jätetty nyt meille pohdittavaksi, sillä olemme astuneet uuteen aikakauteen.

Pekka Ervast

Mitä on vapaus

Tässä kirjassa julkaistut esitelmät Pekka Ervast on pitänyt vuonna 1932. Hän kertoo niissä näkemyksistään inhimillisestä ja poliittisesta vapaudesta, yksilön vapaudesta ja taloudellisesta vapaudesta sekä siitä, miten ne ovat eri aikakausina ihmiskunnan historiassa ja sen kehityksessä ilmenneet.

Vapautta ei ole ilman veljeyttä. Sen syvällinen ymmärtäminen ja toteuttaminen on vapauden ensimmäinen edellytys. Erottamiskyky auttaa oikeiden valintojen tekemiseen myös uskonnon ja siveellisen vapauden suhteen ja johtaa voiton tielle, todelliseen vapauteen.